DOELSTELLINGENMONITOR PASSEND ONDERWIJS

TWEEDE METING

seo • economisch onderzoek

Oberon onderzoek | advies

AUTEURS
DJOERD DE GRAAF EN DANIEL PRITSCH (SEO)
PAULINE VAN ECK EN AAFKE ESSEN (OBERON)

IN OPDRACHT VAN
MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

AMSTERDAM, 3 APRIL 2024

Managementsamenvatting

Om de uitvoerbaarheid van passend onderwijs in de school te verbeteren heeft het ministerie van OCW de 'Verbeteraanpak passend onderwijs 2021-2027' opgesteld. Zeven aangescherpte doelstellingen voor passend onderwijs vormen de basis van deze aanpak. De doelstellingenmonitor passend onderwijs brengt tot en met 2026 de voortgang op deze doelstellingen in kaart.

Voor u ligt de rapportage met de uitkomsten van de tweede meting die in het najaar van 2023 plaatsvond. Het betreft resultaten in het regulier basis- en voortgezet onderwijs en het gespecialiseerd onderwijs. Bevindingen zijn gebaseerd op ervaringen van leidinggevenden van samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs, gemeenten (beleidsmedewerkers onderwijs/zorg, leerplichtambtenaren), schoolbestuurders, schoolleiders, leraren/(groeps)mentoren, intern begeleiders/ondersteuningscoördinatoren, personeel met een rol in het bieden van onderwijsondersteuning (bijvoorbeeld begeleiders of consulenten passend onderwijs) in dienst van het samenwerkingsverband en ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. De respons van intern begeleiders in het speciaal basisonderwijs was onvoldoende om met voldoende zekerheid uitspraken te kunnen doen. Hetzelfde geldt - ondanks extra inspanningen bij de voorbereiding op de tweede meting - voor de respons van thuiszitters en ouders van thuiszitters. We presenteren in deze samenvatting de belangrijkste bevindingen per doelstelling.

Doelstelling 1: De ondersteuningsbehoefte is leidend
Op de meeste scholen lukt het om passende ondersteuning te bieden. Scholen overleggen hierover met ouders en leerlingen. Bij een overstap naar een andere school zijn ouders en leerlingen over het algemeen tevreden over de hulp die ze op de nieuwe school krijgen. Bij de overdracht is nog wel enige verbetering mogelijk in de communicatie tussen scholen.

Doelstelling 2: De leerling wordt gehoord
Inbreng en het horen van leerlingen is volgens scholen en samenwerkingsverbanden nog niet gangbaar. Leerlingen hebben wel een vast aanspreekpunt op school. De route naar onafhankelijk advies is nog onvoldoende duidelijk volgens scholen, samenwerkingsverbanden en veel ouders.

Doelstelling 3: De leraar wordt ondersteund en toegerust
Op de scholen is een positieve houding tegenover passend onderwijs. Leraren voelen zich in redelijke mate ondersteund bij het omgaan met leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. Zij ervaren echter een gevoel van belasting bij het lesgeven aan deze leerlingen. Er is behoefte aan meer ondersteunende faciliteiten, begeleiding en verdere professionalisering van leraren. Duidelijkheid over beleid en afspraken rondom passend onderwijs voor leraren vraagt ook om verbetering.

Doelstelling 4: De ouder is gelijkwaardig partner
Informatie voor ouders over het ondersteuningsaanbod is tot op zekere hoogte duidelijk en vindbaar. Er is nog ruimte voor verbetering als het gaat om informatie over jeugdhulp en scholen in de regio. Ouders voelen zich gehoord en door school gesteund. Hun inbreng en inspraak wordt serieus genomen.

seo • economisch onderzoek
Oberon onderzoek | advies

Doelstelling 5: Er is een dekkend netwerk van voorzieningen in elke regio
Het realiseren van een dekkend netwerk in de regio vraagt nog enige aandacht. Het aanbod is inzichtelijk maar informatie over jeugdhulp en over mogelijkheden voor thuiszitters behoeft verbetering. Ook is er nog onvoldoende aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp.

Doelstelling 6: Er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen
Afspraken binnen het samenwerkingsverband over de verdeling van middelen voor passend onderwijs, over de beoogde doelen bij inzet van de middelen en over de wijze van verantwoorden zijn overwegend duidelijk voor de verschillende betrokkenen. In ruim de helft van de samenwerkingsverbanden is er onafhankelijk toezicht op de besteding van de middelen geregeld.

Doelstelling 7: Er is een acceptabele administratieve belasting
Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden vinden dat hun procedures rond ondersteuning eenvoudig en efficiënt zijn ingericht. Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren vinden hun taken rond passend onderwijs nuttig en niet erg complex. Zij vinden deze taken wel tijdrovend. Leraren ervaren de registratie en uitvoering van procedures voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften als belastend.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting		i
1	Inleiding	1
2	De ondersteuningsbehoefte is leidend	4
3	De leerling wordt gehoord	8
4	De leraar wordt ondersteund en toegerust	12
5	De ouder is gelijkwaardig partner	25
5.2	Aanvullende informatie	28
6	Er is een dekkend netwerk in elke regio	29
6.2	Aanvullende informatie	36
7	Er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen	37
7.2	Aanvullende informatie	40
8	Er is acceptabele administratieve belasting	41
Bijlage A	Verantwoording	44

seo • economisch onderzoek

Oberon
onderzoek | advies

1 Inleiding

Het ministerie van OCW heeft samen met het onderwijsveld de 'Verbeteraanpak passend onderwijs 2021-2027' opgesteld. Het doel ervan is de uitvoering van passend onderwijs in en om de scholen te verbeteren. De doelstellingenmonitor brengt de voortgang op de zeven doelstellingen van de verbeteraanpak tot en met 2026 in beeld.

Toen de Wet passend onderwijs tien jaar geleden werd ingevoerd, waren er hoge verwachtingen. De invoering en uitwerking van passend onderwijs zijn jarenlang uitgebreid gevolgd en geëvalueerd. Het eindrapport van het door NRO gefinancierde wetenschappelijke onderzoeksprogramma 'Evaluatie passend onderwijs' laat zien dat niet alle verwachtingen zijn uitgekomen. Zo is de organisatie van extra ondersteuning wel verbeterd, maar positieve gevolgen voor ouders en leraren waren niet goed merkbaar zijn.[1] Effecten op het niveau van de leerling zijn bovendien niet goed meetbaar. Om de uitvoering in en om de school te verbeteren, heeft het ministerie van OCW de 'Verbeteraanpak passend onderwijs 2021-2027' opgesteld. [2] Daarnaast vindt versterking van de randvoorwaarden plaats via bestaande aanpakken, zoals die van het lerarentekort en werkdruk in het onderwijs. Tevens wordt de weg naar inclusiever onderwijs verder vrijgemaakt.

De basis van de verbeteraanpak wordt gevormd door zeven uitgangspunten die de visie op passend onderwijs verscherpen. Deze uitgangspunten, omgezet naar doelstellingen, zijn samen met relevante veldpartijen uit het onderwijs en gemeenten opgesteld. De doelstellingen passen in de koers naar inclusiever onderwijs.

De zeven doelstellingen zijn als volgt geformuleerd:
1. De ondersteuningsbehoefte is leidend;
2. De leerling wordt gehoord;
3. De leraar wordt ondersteund en toegerust;
4. De ouder is gelijkwaardig partner;
5. Er is een dekkend netwerk van voorzieningen in elke regio;
6. Er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen;
7. Er is een acceptabele administratieve belasting.

De doelstellingenmonitor is bedoeld om na te gaan hoe het er in het veld voorstaat voor wat betreft vooruitgang op de zojuist genoemde doelstellingen. Dit rapport bevat de resultaten van de tweede meting (de eerste meting vond plaats in het voorjaar van 2022). Het feit dat het een monitoronderzoek is, betekent dat ernaar gestreefd wordt om periodiek (door middel van herhaalde metingen) een representatief beeld te geven van de ontwikkelingen met betrekking tot de doelstellingen. Herhaalde metingen maken regelmatige evaluatie met het onderwijsveld mogelijk, evenals het tijdig bijstellen van beleid en uitvoering als dat nodig is. Na verloop van tijd is het ook mogelijk om verschillen tussen metingen in kaart te brengen. Toetsen op significante verschillen tussen de eerste en de tweede meting is door de relatief korte tussenliggende periode en de tijd die ontwikkelingen op de doelstellingen

[1] Ledoux, G. & Waslander, S., m.m.v. Eimers, T. (2020) Evaluatie passend onderwijs. Eindrapport mei 2020. Amsterdam: Kohnstamm Instituut/Tilburg: TIAS School for Business and Society, Tilburg University/Nijmegen: KBA Nijmegen.

[2] Beleidsnota Evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs. November 2020. Ministerie van OCW. Kamerbrief 'Verbeteraanpak passend onderwijs en route naar inclusiever onderwijs', 4 november 2020.

vraagt nog niet zinvol. Verder is een beperking van de monitor dat het niet mogelijk is om verklaringen te geven voor gevonden resultaten. De doelstellingenmonitor maakt daarom deel uit van een breder monitoring- en evaluatieprogramma rond passend onderwijs, dat ook ruimte biedt voor andere typen onderzoek.

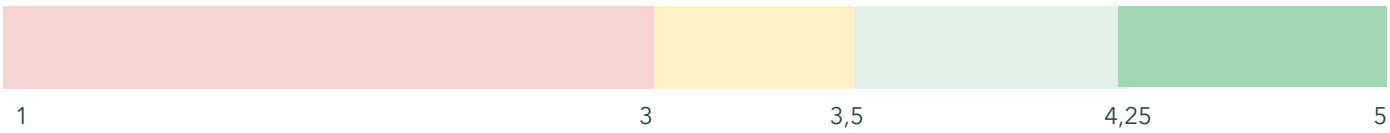
Om de inhoud van de doelstellingenmonitor goed af te stemmen met het veld is bij de ontwikkeling ervan input gevraagd aan de leden van het Impulsoverleg.[3] Voor een zo compleet en representatief mogelijk beeld van de stand van zaken per doelstelling hebben we verschillende betrokkenen bij passend onderwijs - leidinggevenden van samenwerkingsverbanden, ondersteuners die zij in dienst hebben, schoolbesturen, professionals in de school, ouders, leerlingen, thuiszittende leerlingen en leerplicht- en beleidsambtenaren bij gemeenten - gevraagd om een vragenlijst rond de voor hen relevante doelstellingen in te vullen. Zij hebben immers elk een eigen perspectief van waaruit zij passend onderwijs beleven. Bij het uitzetten van de vragenlijsten is ernaar gestreefd het veld zo min mogelijk te belasten. Voor meer informatie over de totstandkoming en afname van de monitor verwijzen we naar de verantwoording die is opgenomen als bijlage bij deze hoofdrapportage.

Leeswijzer

De opbouw van het rapport is als volgt. Hoofdstuk 2 tot en met 8 geven achtereenvolgens de stand van zaken weer van de zeven doelstellingen van de verbeteraanpak passend onderwijs. Het monitoren van de doelstellingen is gedaan aan de hand van een set indicatoren die de doelstelling dekken. De hoofdstukken beschrijven eerst de set van indicatoren, daarna worden de uitkomsten in tabellen gepresenteerd, gevolgd door een beschrijving van de uitkomsten en de verschillen tussen onderwijstypen en groepen respondenten.

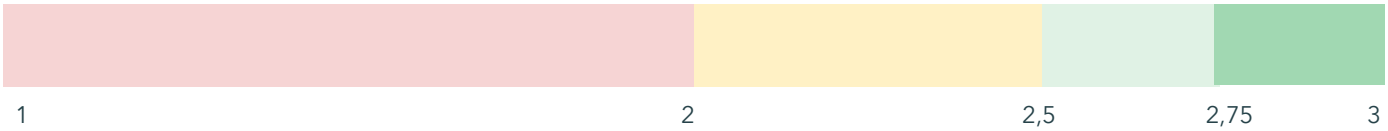
De tabellen in de hoofdstukken kunnen als volgt worden gelezen. De tabellen geven per indicator een schaalscore weer. Deze scores zijn gemiddeldes van de onderliggende deelvragen (items) van de schaal. Bijna alle items zijn uitgevraagd op een 5-puntsschaal, waarbij de uitkomsten met kleuren worden weergegeven (zie Figuur 1.1). Als een score in de onderste helft ligt van de scorerange ligt, oftewel maximaal 3 in Figuur 1.1, heeft die de kleur rood gekregen, een score die daar maximaal een halve punt boven ligt (3-3,5 in Figuur 1) heeft de kleur geel. De hogere scores zijn in het groen weergegeven, lichtgroen voor de eerste helft van deze hogere scores (3,5-4,25 in Figuur 1.1) en donkergroen voor de allerhoogste scores (4,25-5 in Figuur 1). In sommige gevallen zijn de items uitgevraagd op een 3-puntsschaal. Als dit het geval is, staat er achter de betreffende indicator dat het om een 3-puntsschaal gaat (zie Figuur 2 voor de kleuren). De schaalscores in de tabellen met een * zijn schalen waarvan de score met een 95 procent betrouwbaarheidsinterval ook tussen 0,25 en 0,5 kleiner of groter kunnen zijn. De onzekerheid is daarmee wat groter dan bij andere schaalscores, mede omdat respondenten bij schaalscores met een * wat meer verdeeld zijn.

Figuur 1.1 Kleuren 5-puntsschaal

[3] De vertegenwoordigende organisaties in het Impulsoverleg zijn: Ingrado, AOB, CNV, LBBO/FVO, NVS-NVL, Onderwijsconsulenten, Ouders & Onderwijs, Balans, Ieder(in), Netwerk LPO, Sectorraad SWV VO, LAKS, PO-Raad, VO-raad, Steunpunt Passend Onderwijs, AVS, Sectorraad GO, VNG, Inspectie van het Onderwijs, ministerie van VWS Directie Jeugd, JongPIT, VIVIS/Siméa, Sectorraad Praktijkonderwijs, Defence for Children, LBVSO.

Figuur 1.2 Kleuren 3-puntsschaal

In Bijlage A van deze hoofdrapportage is de verantwoording van het onderzoek opgenomen. Daarnaast is er een apart tabellenboek bij deze hoofdrapportage dat geraadpleegd kan worden om meer achtergrondinformatie over de resultaten te verkrijgen. In de tabellen in Bijlage B van het tabellenboek zijn per doelstelling en onderwijstype de schalen met alle onderliggende items getoond. Uit deze tabellen kunnen de uitkomsten per onderliggend item van een schaal en de gemiddelde schaalscore worden afgelezen. Ze maken ook duidelijk met welke items een indicator is gemeten. De uitkomsten van aanvullende vragen die gesteld zijn, staan in Bijlage C van het tabellenboek. Hierbij gaat het om feitelijke vragen voor verschillende respondentgroepen (zoals verschillende achtergrondvragen) en aanvullende vragen die gesteld zijn aan leerplichtambtenaren.

2 De ondersteuningsbehoefte is leidend

Op de meeste scholen lukt het om passende ondersteuning te bieden. Scholen overleggen hierover met ouders en leerlingen. Bij een overstap naar een andere school zijn ouders en leerlingen over het algemeen tevreden over de hulp die ze op de nieuwe school krijgen. Bij de overdracht is nog wel enige verbetering mogelijk in de communicatie tussen scholen.

Om deze doelstelling te monitoren zijn de volgende drie indicatoren opgesteld:

Indicator 1: Overleg over ondersteuning
Dit betekent dat scholen ondersteuning afstemmen met ouders en leerlingen. Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren vragen aan ouders en leerlingen wat zij belangrijk vinden in de ondersteuning, en koppelen aan hen terug wat zij met deze inbreng hebben gedaan. Ook gaan scholen na of de geboden ondersteuning werkt en, indien dat onvoldoende het geval is, passen zij de ondersteuning aan.

Indicator 2: Ondersteuning naar behoefte
Dit houdt in dat de ondersteuningsbehoefte van de leerling bepalend is voor de ondersteuningsvorm. Ondersteuningsmiddelen worden flexibel ingezet en het lukt scholen om onderwijskundige ondersteuning en ondersteuning vanuit zorg/hulp goed te combineren. Scholen bieden passende ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben, en ouders en leerlingen zijn tevreden over de geboden ondersteuning.

Indicator 3: Overdracht bij overgang naar andere school
In situaties waarin een leerling met een ondersteuningsbehoefte van school wisselt (bijvoorbeeld van regulier naar speciaal), of de overstap maakt van basis- naar voortgezet onderwijs, zorgt de school voor goede communicatie met de leerling, ouders en ontvangende school. Scholen informeren de ontvangende school over wat de leerling nodig heeft en wat er aan ondersteuning is geboden. De ontvangende school voert een persoonlijk gesprek met ouders en leerling. Ouders en leerlingen zijn tevreden over hoe de schoolwisseling of overstap is verlopen.

Onderstaande tabellen geven de uitkomsten weer van intern begeleiders in basisonderwijs (bao), en (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so), ondersteuningscoördinatoren in voortgezet onderwijs (vo), ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte en van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte.[4]

[4] Er hebben te weinig intern begeleiders en leerlingen uit het sbo aan het onderzoek deelgenomen om met voldoende zekerheid hun ervaringen op deze aspecten weer te kunnen geven.

Tabel 2.1 Doelstelling 1: De ondersteuningsbehoefte is leidend (bao)

(Sub)indicatoren	Ib'ers	Ouders	Leerlingen
Indicator 1: Overleg over ondersteuning			
School overlegt ondersteuning met ouders	4,4	4,0	
School overlegt ondersteuning met kind	3,6		3,7*
Indicator 2: Ondersteuning naar behoefte			
School biedt ondersteuning op maat/naar behoefte	4,1	3,8	4,2*
Tevredenheid ondersteuning		3,9	4,2*
Indicator 3: Overdracht bij overgang naar andere school			
Overdracht ondersteuning gegevens bij schoolwisseling	4,9	3,4*	
Tevredenheid overdracht bij schoolwisseling		3,7*	

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst intern begeleiders, ouders en leerlingen

Tabel 2.2 Doelstelling 1: De ondersteuningsbehoefte is leidend (vo)

(Sub)indicatoren	Oco's	Ouders	Leerlingen
Indicator 1: Overleg over ondersteuning			
School overlegt ondersteuning met ouders	4,3	3,8*	
School overlegt ondersteuning met kind	4,3		3,7*
Indicator 2: Ondersteuning naar behoefte			
School biedt ondersteuning op maat/naar behoefte	4,2	3,8	3,9*
Tevredenheid ondersteuning		3,9	4,0
Indicator 3: Overdracht bij overgang naar andere school			
Overdracht ondersteuning gegevens bij schoolwisseling	4,8		
Tevredenheid overdracht bij schoolwisseling			
Overdracht gegevens bij overgang po-vo		3,6*	
Tevredenheid overdracht bij overgang po-vo		4,0	3,5*

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst ondersteuningscoördinatoren, ouders en leerlingen

Tabel 2.3 Doelstelling 1: De ondersteuningsbehoefte is leidend (sbo)

(Sub)indicatoren	Ouders
Indicator 1: Overleg over ondersteuning	
School overlegt ondersteuning met ouders	3,7*
Indicator 2: Ondersteuning naar behoefte	
School biedt ondersteuning op maat/naar behoefte	3,8*
Tevredenheid ondersteuning	3,9*
Indicator 3: Overdracht bij overgang naar andere school	
Overdracht ondersteuning gegevens bij schoolwisseling	3,9
Tevredenheid overdracht bij schoolwisseling	4,0

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst ouders

Tabel 2.4 Doelstelling 1: De ondersteuningsbehoefte is leidend ((v)so)

(Sub)indicatoren	Ib'ers	Ouders	Leerlingen
Indicator 1: Overleg over ondersteuning			
School overlegt ondersteuning met ouders	4,6	3,8	
School overlegt ondersteuning met kind	3,7*		3,8*
Indicator 2: Ondersteuning naar behoefte			
School biedt ondersteuning op maat/naar behoefte	4,3	3,7	3,5*
Tevredenheid ondersteuning		4,0	3,6
Indicator 3: Overdracht bij overgang naar andere school			
Overdracht ondersteuning gegevens bij schoolwisseling	4,8	3,6	
Tevredenheid overdracht bij schoolwisseling		3,7	
Overdracht gegevens bij overgang po-vo		3,9	
Tevredenheid overdracht bij overgang po-vo		3,8	3,5*

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst intern begeleiders, ouders en leerlingen

Meestal overleg over ondersteuning

De uitkomsten laten zien dat scholen doorgaans overleggen met ouders over wat ouders belangrijk vinden in de ondersteuning van hun kind. Ook evalueren scholen periodiek met ouders of de ondersteuning voldoende werkt. Ouders ervaren dit over het algemeen ook zo. Met name in het vo en (v)so voeren scholen soortgelijke gesprekken met leerlingen. Leerlingen van het vo en (v)so geven dit ook aan. In het bao is nog ruimte voor verbetering op dit punt. Scholen zouden volgens leerlingen uit het bao bijvoorbeeld vaker aan hen mogen vragen wat voor hulp zij zelf graag willen (zie Bijlage B, Tabel B.1, B.2 en B.4).

Meestal ondersteuning naar behoefte

De resultaten laten zien dat het volgens de intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren op de meeste scholen voor bao, vo en (v)so lukt om passende ondersteuning te bieden. Ondersteuningsmiddelen worden flexibel ingezet en onderwijsbehoeften van een leerling worden omgezet in een passend ondersteuningsaanbod.

Ouders ervaren dit doorgaans ook zo, hoewel uit onderliggende items blijkt dat een deel van de ouders in het bao, vo en (v)so nog wat meer ondersteuning wenst (zie Bijlage B, Tabel B.1, B.2 en B.4). Over het algemeen zijn ouders tevreden over de geboden ondersteuning.

Leerlingen ervaren gemiddeld genomen dat de ondersteuning past bij hun behoefte. Het valt op dat de gemiddelde scores op de onderliggende items in het (v)so lager uitvallen dan op het bao en vo. Gemiddeld genomen zijn leerlingen in elk schooltype tevreden met de hulp die ze op school krijgen.

Uit aanvullende vragen aan leerplichtambtenaren – waarvan de uitkomsten niet in bovenstaande tabellen zijn opgenomen maar te vinden zijn in Bijlage C – blijkt dat ruim de helft van hen van mening is dat leerlingen ondersteuning op maat krijgen, passend bij de ondersteuningsbehoefte. Ongeveer een kwart van deze respondentgroep geeft aan dat dit enigszins het geval is. Een klein deel vindt dit nauwelijks het geval.

Verbetering mogelijk rond overdracht bij overgang naar andere school
In situaties waarin een leerling wisselt van school of overstapt van basis- naar voortgezet onderwijs is er volgens intern begeleiders in het bao en (v)so en ondersteuningscoördinatoren in het vo nagenoeg altijd overleg met ouders over de overdracht van het dossier. Daarnaast is er met de ontvangende school overleg over de ondersteuning die de leerling kreeg en nodig heeft (zie Bijlage B, Tabel B.1, B.2 en B.4).

Over het algemeen zijn ouders in het bao, sbo en vso redelijk tevreden over de overdracht bij een schoolwisseling. Bij een schoolwisseling zien ouders uit met name het bao een aantal verbeterpunten in de overdracht als het gaat om de communicatie tussen scholen en informatie vanuit de vorige school richting de ontvangende school over de hulp die al is gegeven en het meegeven van advies over hoe om te gaan met het kind. Ook is er niet altijd een persoonlijk gesprek tussen beide scholen om informatie over het kind door te nemen (zie Bijlage B, Tabel B.1).

Leerlingen die van het basisonderwijs overgestapt zijn naar het voortgezet (speciaal)onderwijs zijn over het algemeen tevreden met de hulp en aandacht die ze nu op school krijgen. Uit de onderliggende items blijkt wel dat de basisschool niet altijd aan de nieuwe school goed kan uitleggen welke hulp ze nodig hebben (Bijlage B, Tabel B.2).

3 De leerling wordt gehoord

Inbreng en het horen van leerlingen is volgens scholen en samenwerkingsverbanden nog niet gangbaar. Leerlingen hebben wel een vast aanspreekpunt op school. De route naar onafhankelijk advies is nog onvoldoende duidelijk volgens scholen, samenwerkingsverbanden en veel ouders.

Om deze doelstelling te monitoren zijn de volgende drie indicatoren opgesteld:

Indicator 1: Leerling wordt gehoord/heeft inbreng
Als er overleg over leerlingen is waar het samenwerkingsverband zelf bij betrokken is (bijvoorbeeld een zorgtafel) en bij beslissingen over toelating tot speciaal (basis)onderwijs, zorgt het samenwerkingsverband ervoor dat de leerling gehoord wordt. Ook vraagt het samenwerkingsverband naar wensen van de leerling bij geschillen of bemiddeling inzake passend aanbod/plaatsing. Scholen geven leerlingen die ondersteuning nodig hebben inspraak in de vormgeving daarvan. Ook koppelen scholen terug aan leerlingen wat zij gedaan hebben met de inbreng. Ouders merken dat er op school met hun kind besproken wordt waarom het hulp krijgt en wat voor hulp het krijgt. Als de hulp niet goed werkt, bespreekt de leraar of mentor dat met hun kind.

Indicator 2: Vast aanspreekpunt voor leerling
Leerlingen en ouders weten bij wie ze op school terechtkunnen met vragen of problemen over ondersteuning. Leerlingen hebben een vaste contactpersoon binnen de school die er onder andere voor zorgt dat alle leraren waar de leerling mee te maken heeft, geïnformeerd zijn over belangrijke zaken rond de begeleiding. Bij een eventuele wisseling van contactpersoon zorgt de school voor een goede overdracht en borging van de ondersteuning.

Indicator 3: Route naar onafhankelijk advies duidelijk
Het samenwerkingsverband heeft een informatiepunt waar leerlingen onafhankelijk van de scholen met vragen of voor hulp/advies terechtkunnen. De indicator houdt ook in dat leerlingen hiervan op de hoogte zijn doordat scholen en samenwerkingsverbanden hen wijzen op de mogelijkheid onafhankelijke informatie in te winnen. Ook voor scholen en ouders is duidelijk waar zij kinderen die informatie en advies nodig hebben naar kunnen verwijzen.

Onderstaande tabellen geven de uitkomsten weer van leidinggevenden van samenwerkingsverbanden, schoolleiders, ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte en leerlingen met een ondersteuningsbehoefte.[5]

[5] Er hebben te weinig leerlingen uit het sbo deelgenomen om met voldoende zekerheid hun ervaringen op deze aspecten weer te kunnen geven.

Tabel 3.1 Doelstelling 2: De leerling wordt gehoord (bao)

(Sub)indicatoren	Swv's	School-leiders	Ouders	Leerlingen
Indicator 1: Leerling wordt gehoord/heeft inbreng	2,8*	2,8	3,8	4,0*
Indicator 2: Vast aanspreekpunt voor leerling		4,0	4,4	4,4*
Indicator 3: Route naar onafhankelijk advies duidelijk	2,6*	2,4*	3,1*	

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden, schoolleiders, ouders en leerlingen

Tabel 3.2 Doelstelling 2: De leerling wordt gehoord (vo)

(Sub)indicatoren	Swv's	School-leiders	Ouders	Leerlingen
Indicator 1: Leerling wordt gehoord/heeft inbreng	3,8*	3,3	3,9	3,9
Indicator 2: Vast aanspreekpunt voor leerling		4,4	4,3	4,5*
Indicator 3: Route naar onafhankelijk advies duidelijk	3,2*	3,0*	3,6*	

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden, schoolleiders, ouders en leerlingen

Tabel 3.3 Doelstelling 2: De leerling wordt gehoord (sbo)

(Sub)indicatoren	School-leiders	Ouders
Indicator 1: Leerling wordt gehoord/heeft inbreng	3,1	3,7*
Indicator 2: Vast aanspreekpunt voor leerling	4,2*	4,0*
Indicator 3: Route naar onafhankelijk advies duidelijk	2,5*	3,2*

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst schoolleiders en ouders

Tabel 3.4 Doelstelling 2: De leerling wordt gehoord ((v)so)

(Sub)indicatoren	School-leiders	Ouders	Leerlingen
Indicator 1: Leerling wordt gehoord/heeft inbreng	2,8	3,8	3,5*
Indicator 2: Vast aanspreekpunt voor leerling	4,2	4,3	4,0*
Indicator 3: Route naar onafhankelijk advies duidelijk	2,9*	3,2*	

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst schoolleiders, ouders en leerlingen

Inbreng en horen van leerlingen is nog niet vanzelfsprekend

Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po geven aan dat inbreng van leerlingen op het gebied van ondersteuning nog niet gangbaar is. Nadere analyse van onderliggende items laat zien dat dit zowel geldt voor overleg waar het samenwerkingsverband zelf bij betrokken is (bijvoorbeeld zorgtafels) als bij geschillen of bemiddeling over passende plaatsing en aanbod. Ook bij toelating tot speciaal (basis)onderwijs wordt de leerling

vaak niet gehoord (zie Bijlage B, Tabel B.5). Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden vo geven aan dat zij doorgaans wel naar de wensen van de leerling vragen (Bijlage B, Tabel B.6).

Schoolleiders in het bao, vo, sbo en (v)so geven aan dat zaken rond inspraak van leerlingen bij vormgeving van ondersteuning en het terugkoppelen wat daarmee is gedaan op veel scholen niet geregeld zijn.

Ouders zijn over het algemeen redelijk positief over de mate waarin hun kind gehoord wordt/inbreng heeft. Met name in het vo vinden ouders dat er op school mogelijkheden voor leerlingen zijn om hun mening te geven over de hulp en dat er goed besproken is met hun kind wat voor hulp het krijgt (Bijlage B, Tabel B.6). In het bao, sbo en (v)so wordt volgens ouders niet altijd aan het kind verteld wat er gedaan is met zijn/haar mening (Bijlage B, Tabel B.5, B.7 en B.8).

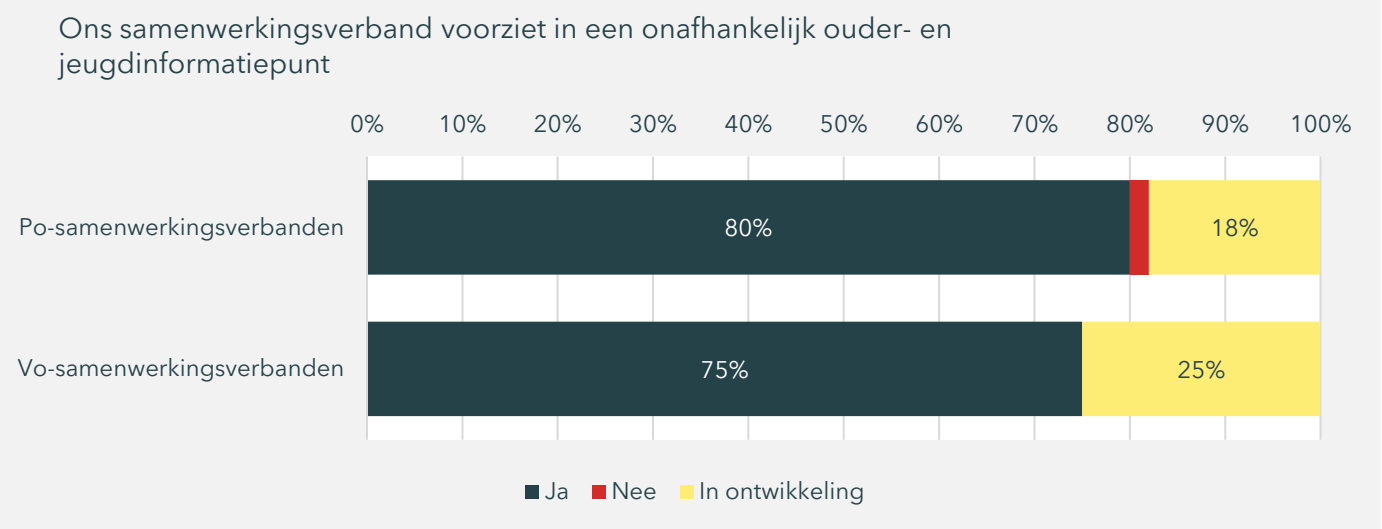
Ook leerlingen in het bao, vo en (v)so zijn tamelijk positief als het gaat om eigen inbreng. Echter vinden leerlingen uit het (v)so dat de school nog niet voldoende met hun mening over hulp doet (Bijlage B, Tabel B.8).

Uit aanvullende vragen die gesteld zijn aan leerplichtambtenaren (uitkomsten zijn niet opgenomen in bovenstaande tabellen, zie hiervoor Bijlage C) blijkt dat bijna de helft van hen vindt dat de leerlingen door het samenwerkingsverband gehoord worden bij het zoeken naar een passend aanbod (een vijfde vindt dit enigszins het geval, een klein deel geeft aan dat dit niet of nauwelijks het geval is en een kwart kan hier niet over oordelen).

Vast aanspreekpunt voor leerlingen binnen school is goed geregeld
De resultaten laten zien dat de meeste scholen in bao, vo, sbo en (v)so zorgen voor een vast aanspreekpunt voor de leerling. De meeste ouders zijn hiervan op de hoogte en weten zelf ook bij wie ze op school moeten zijn als er iets speelt rond de hulp aan hun kind. Leerlingen in bao, vo, en (v)so weten doorgaans goed bij wie ze moeten zijn als ze op school met iemand willen praten over de hulp die krijgen of nodig hebben. Schoolleiders in bao, vo, sbo en (v)so geven aan dat bij wisseling van contactpersoon, bijvoorbeeld bij overgang naar een andere groep, bouw of afdeling, de school voor een goede overdracht en borging van de ondersteuning zorgt (Bijlage B, Tabel B.5, B.6, B.7 en B.8).

Route naar onafhankelijk advies vaak nog onduidelijk
De meeste samenwerkingsverbanden hebben een onafhankelijk ouder- en jeugdinformatiepunt ingericht. De overige samenwerkingsverbanden zijn hiermee bezig (zie Figuur 3.1 en Bijlage C).

Figuur 3.1 De meeste samenwerkingsverbanden voorzien in een onafhankelijk ouder- en jeugdinformatiepunt

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden po en vo

Toch hebben de meeste samenwerkingsverbanden po de route naar onafhankelijk advies naar eigen zeggen nog niet helemaal geregeld. Uit de gemiddelde scores op onderliggende items blijkt dat zij nog niet altijd beschikken over een onafhankelijk informatiepunt waar leerlingen met vragen terecht kunnen, over het algemeen niet actief bekend hebben gemaakt dat leerlingen zich voor vragen of advies kunnen wenden tot het samenwerkingsverband en denken dat leerlingen hen niet weten te vinden als ze informatie of onafhankelijk advies nodig hebben (Bijlage B, Tabel B.5). Bij samenwerkingsverbanden vo speelt dit ook (Bijlage B, Tabel B.6).

Ook schoolleiders van alle onderwijstypen denken dat de route naar onafhankelijk advies nog onvoldoende duidelijk is. Zij geven aan dat er nog niet overal een informatiepunt is en dat het voor hen niet duidelijk is naar wie een leerling verwezen kan worden bij het samenwerkingsverband als de leerling behoefte heeft aan onafhankelijke informatie. Schoolleiders wijzen leerlingen (mogelijk daarom) niet op de mogelijkheid van onafhankelijk advies.

Ook voor ouders in het bao, sbo en (v)so is de route naar onafhankelijk advies nog onvoldoende duidelijk. Uit onderliggende items blijkt dat ouders van alle onderwijstypen aangeven dat de school waar hun kind op zit niet aan hen heeft uitgelegd waar hun kind onafhankelijk advies kan krijgen. Daarnaast is er volgens hen (vooral volgens ouders in het sbo en (v)so) vaak geen onafhankelijk informatiepunt bij het samenwerkingsverband waar kinderen zelf met vragen terecht kunnen (Bijlage B., Tabel B.7 en B.8). Voor ouders in het vo is het doorgaans wel duidelijk waar ze hun kind naar kunnen verwijzen als dat zelf vragen heeft of advies wil over zijn/haar hulp (Bijlage B, Tabel B.6).

In Bijlage C is te zien dat 32% van de leerlingen in het bao en het vo weet waar zij, indien nodig, informatie over extra hulp buiten school kan vinden. In het (v)so gaat het om 40% van de leerlingen.

4 De leraar wordt ondersteund en toegerust

Op de scholen is een positieve houding tegenover passend onderwijs. Leraren voelen zich in redelijke mate ondersteund bij het omgaan met leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. Zij ervaren echter een gevoel van belasting bij het lesgeven aan deze leerlingen. Er is behoefte aan meer ondersteunende faciliteiten, begeleiding en verdere professionalisering van leraren. Duidelijkheid over beleid en afspraken rondom passend onderwijs voor leraren vraagt ook om verbetering.

Om deze doelstelling te monitoren zijn de volgende zeven indicatoren opgesteld:

Indicator 1: Ondersteuningsvormen
Er is vanuit het samenwerkingsverband en vanuit het schoolbestuur goede en voldoende ondersteuning voor scholen beschikbaar, waaronder diagnostische ondersteuning, ondersteuning voor leraren bij het onderwijs aan leerlingen met ondersteuningsbehoeften, en bovenschoolse voorzieningen. Ook zijn er in voldoende mate programma's of methodieken beschikbaar voor preventie en aanpak van problemen van leerlingen, zoals gedragsproblemen, dyslexie en faalangst. Tot slot beschikken intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren over voldoende tijd en deskundigheid om leraren te adviseren en ondersteunen.

Indicator 2: Deskundigheid leraren
Deze indicator houdt in dat leraren over voldoende vaardigheden beschikken om les te geven aan leerlingen met ondersteuningsbehoeften (bijv. in het signaleren van ondersteuningsbehoeften, omgaan met ouders, planmatig werken). Ook valt hieronder dat leraren bereid zijn om zich hierin verder te professionaliseren. Professionalisering wordt systematisch aangepakt en sluit aan bij het schoolondersteuningsprofiel en het integraal personeelsbeleid.

Indicator 3: Leraar voelt zich ondersteund
Dit betekent dat leraren zich ondersteund voelen door de intern begeleider of ondersteuningscoördinator bij het omgaan met leerlingen met ondersteuningsbehoeften en door het team wat betreft de inhoud van het onderwijs. Leraren ervaren het lesgeven aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften als weinig belastend.

Indicator 4: Attitude
Dit betekent dat het team een positieve houding heeft tegenover passend onderwijs. Het gaat er dan bijvoorbeeld om dat er sprake is van een gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften en dat er gestreefd wordt naar zo min mogelijk verwijzingen naar het speciaal onderwijs. Daarnaast zijn leraren bereid om met elkaar te bespreken wat ze moeilijk vinden in het lesgeven aan leerlingen met ondersteuningsbehoeften en vragen ze collega's om hulp en advies. Verder hebben leraren vertrouwen in hun vermogen om passend onderwijs te bieden.

Indicator 5: Betrokkenheid leraren
Onderdeel van de toerusting en ondersteuning van leraren is ook dat leraren zeggenschap ervaren over de ondersteuning aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. Hiervoor is kennis van het beleid wat betreft passend onderwijs nodig en moeten leraren ruimte krijgen om op schoolniveau mee te beslissen over het beleid.

Indicator 6: Afspraken en duidelijkheid
Deze indicator houdt in dat leraren de afspraken over basisondersteuning die in het samenwerkingsverband zijn gemaakt kennen, ze weten wat er van hen verwacht wordt wat betreft het bieden van basisondersteuning, voor hen duidelijk is wat tot de basisondersteuning en wat tot extra ondersteuning behoort, ze weten hoe ze externe hulp kunnen inschakelen en dat afspraken, criteria en procedures regelmatig onder hun aandacht worden gebracht.

Indicator 7: Cultuur/structuur schoolniveau
De schoolleider stimuleert een professionele cultuur als het gaat om passend onderwijs en passend onderwijs wordt ervaren als een teamverantwoordelijkheid.

Onderstaande tabellen geven de uitkomsten weer van ondersteuners in dienst van het samenwerkingsverband en van schoolleiders, intern begeleiders/ondersteuningscoördinatoren en leraren/(groeps)mentoren in het (speciaal) basis- en voortgezet onderwijs.

Tabel 4.1 Doelstelling 3: De leraar wordt ondersteund en toegerust (bao)

(Sub)indicatoren	Onder-steuners	School-leiders	Ib'ers	Leraren
Indicator 1: Ondersteuningsvormen				
Tevredenheid over aanbod & faciliteiten vanuit swv		3,5		
Tevredenheid over aanbod & faciliteiten vanuit bestuur		3,7		
Hoeveelheid programma's/methodieken op school			3,5	
Tijd voor begeleiding leraren door ib'er			3,4	
Deskundigheid bij ib'er voor begeleiding leraren			3,9	
Indicator 2: Deskundigheid leraren				
Oordeel leerbereidheid leraren	3,6*			
Oordeel vaardigheid leraren	3,5			
Systematisch beleid professionalisering		3,9		
Tevredenheid professionalisering		3,6		
Pedagogische/didactische vaardigheden leraren (3 puntsschaal)			2,5	
Professionaliseringsbereidheid passend onderwijs leraren (3 puntsschaal)			2,5	
Vaardigheid leraren in omgang met ouders (3 puntsschaal)			2,8	
Indicator 3: Voelt leraar zich ondersteund?				
Oordeel ondersteuning door ib'er wat betreft leerlingen				4,0
Oordeel ondersteuning in team wat betreft inhoud/lesgeven				3,8
*Gevoel van belasting***				2,7
Indicator 4: Attitude				
Houding tegenover passend onderwijs			4,1	
Oordeel leerbereidheid leraren algemeen (3 puntsschaal)			2,7	
Vertrouwen in eigen kunnen passend onderwijs				3,4
Indicator 5: Betrokkenheid leraren				
Leraren beslissen mee over beleid passend onderwijs		3,3		3,0
Kennis van beleid passend onderwijs in school/bestuur/swv				3,1
Indicator 6: Afspraken en duidelijkheid				
Beleid/afspraken duidelijk voor leraren	3,3		3,5	3,2
Indicator 7: Cultuur/structuur schoolniveau				
Schoolleiding stimulerend				3,9
Teamverantwoordelijkheid				3,8

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

** Een hoge score geeft aan dat er weinig gevoel van belasting is.

Bron: Vragenlijst ondersteuners, schoolleiders, intern begeleiders en leraren

Tabel 4.2 Doelstelling 3: De leraar wordt ondersteund en toegerust (vo)

(Sub)indicatoren	Onder-steuners	School-leiders	Oco's	Men-toren
Indicator 1: Ondersteuningsvormen				
Tevredenheid over aanbod & faciliteiten vanuit swv		3,2		
Tevredenheid over aanbod & faciliteiten vanuit bestuur		3,5		
Hoeveelheid programma's/methodieken op school			3,3	
Tijd voor begeleiding leraren door oco			3,1	
Deskundigheid bij oco voor begeleiding leraren			3,9	
Indicator 2: Deskundigheid leraren				
Oordeel leerbereidheid leraren	3,7*			
Oordeel vaardigheid leraren	3,5*			
Systematisch beleid professionalisering		3,7		
Tevredenheid professionalisering		3,4		
Pedagogische/didactische vaardigheden leraren (3 puntsschaal)			2,3	
Professionaliseringsbereidheid passend onderwijs leraren (3 puntsschaal)			2,2	
Vaardigheid leraren in omgang met ouders (3 puntsschaal)			2,6	
Indicator 3: Voelt leraar zich ondersteund?				
Oordeel ondersteuning door oco wat betreft leerlingen				3,6
Gevoel van belasting				2,7
Indicator 4: Attitude				
Houding tegenover passend onderwijs			3,9	
Oordeel leerbereidheid leraren algemeen (3 puntsschaal)			2,4	
Vertrouwen in eigen kunnen passend onderwijs				3,3
Indicator 5: Betrokkenheid leraren				
Leraren beslissen mee over beleid passend onderwijs		2,9		2,4
Kennis van beleid passend onderwijs in school/bestuur/swv				3,0
Indicator 6: Afspraken en duidelijkheid				
Beleid/afspraken duidelijk voor leraren	3,4		3,3	3,0
Indicator 7: Cultuur/structuur schoolniveau				
Schoolleiding stimulerend				3,3
Teamverantwoordelijkheid				3,3

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst ondersteuners, schoolleiders, ondersteuningscoördinatoren en mentoren

Tabel 4.3 Doelstelling 3: De leraar wordt ondersteund en toegerust (sbo)

(Sub)indicatoren	Schoolleiders	Groepsmento-ren
Indicator 1: Ondersteuningsvormen		
Tevredenheid over aanbod & faciliteiten vanuit swv	2,7*	
Tevredenheid over aanbod & faciliteiten vanuit bestuur	3,5*	
Indicator 2: Deskundigheid leraren		
Systematisch beleid professionalisering	3,9	
Tevredenheid professionalisering	3,7	
Indicator 3: Voelt leraar zich ondersteund?		
Oordeel ondersteuning door ib'er wat betreft leerlingen		3,9*
Oordeel ondersteuning in team wat betreft inhoud/lesgeven		3,7
Indicator 4: Attitude		
Vertrouwen in eigen kunnen passend onderwijs		3,7*
Indicator 5: Betrokkenheid leraren		
Leraren beslissen mee over beleid passend onderwijs	3,4*	3,1*
Kennis van beleid passend onderwijs in school/bestuur/swv		3,3*
Indicator 7: Cultuur/structuur schoolniveau		
Schoolleiding stimulerend		3,9*
Teamverantwoordelijkheid		4,0*

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst schoolleiders en groepsmentoren

Tabel 4.4 Doelstelling 3: De leraar wordt ondersteund en toegerust ((v)so)

(Sub)indicatoren	School-leiders	Ib'ers	Groepsmentoren
Indicator 1: Ondersteuningsvormen			
Tevredenheid over aanbod & faciliteiten vanuit swv	2,9*		
Tevredenheid over aanbod & faciliteiten vanuit bestuur	3,6*		
Hoeveelheid programma's/methodieken op school		3,5	
Tijd voor begeleiding leraren door ib'er		2,9*	
Deskundigheid bij ib'er voor begeleiding leraren		3,8	
Indicator 2: Deskundigheid leraren			
Oordeel leerbereidheid leraren			
Oordeel vaardigheid leraren			
Systematisch beleid professionalisering	3,9		
Tevredenheid professionalisering	3,6		
Pedagogische/didactische vaardigheden leraren (3 puntsschaal)		2,7	
Professionaliseringsbereidheid passend onderwijs leraren (3 puntsschaal)		2,5	
Vaardigheid leraren in omgang met ouders (3 puntsschaal)		2,8	
Indicator 3: Voelt leraar zich ondersteund?			
Oordeel ondersteuning door ib'er wat betreft leerlingen			3,5
Gevoel van belasting			
Indicator 4: Attitude			
Houding tegenover passend onderwijs		4,2	
Oordeel leerbereidheid leraren algemeen (3 puntsschaal)		2,6	
Vertrouwen in eigen kunnen passend onderwijs			3,8
Indicator 5: Betrokkenheid leraren			
Leraren beslissen mee over beleid passend onderwijs	3,3*		3,1
Kennis van beleid passend onderwijs in school/bestuur/swv			3,2
Indicator 7: Cultuur/structuur schoolniveau			
Schoolleiding stimulerend			3,8
Teamverantwoordelijkheid			3,9

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst schoolleiders, intern begeleiders en groepsmentoren

Behoefte aan ondersteunende faciliteiten en begeleiding

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat schoolleiders in alle onderwijstypen, intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren in bao, vo en (v)so nog veel ruimte voor verbetering zien als het gaat om het aanbod en de faciliteiten vanuit het samenwerkingsverband, de hoeveelheid programma's en methodieken op school en de tijd die intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren hebben voor de begeleiding van leraren. Bij inzoomen op items over aanbod en faciliteiten vanuit het samenwerkingsverband blijkt bijvoorbeeld dat er onvoldoende bovenschoolse voorzieningen zijn voor leerlingen in het vo, sbo en (v)so (Bijlage B, Tabel B.10 en B.11 en B.12). Nadere analyse van onderliggende items over programma's en methodieken laat zien dat in het bao, sbo en (v)so vooral faalangsttraining en methodieken die zich richten op dyscalculie in beperkte mate beschikbaar zijn

(Bijlage B, Tabel B.9, B.11 en B.12). Daarbij zijn in het sbo en (v)so nauwelijks programma's of materialen voor hoogbegaafde leerlingen beschikbaar. In het vo zijn met name methodieken die zich richten op dyscalculie, hoogbegaafde leerlingen en het aanpakken van gedragsproblemen het minst beschikbaar.

Over de beschikbare ondersteuning vanuit het schoolbestuur zijn schoolleiders in alle onderwijstypen redelijk positief, al vinden schoolleiders in het vo, sbo en (v)so ook hier dat er onvoldoende bovenschoolse voorzieningen voor leerlingen beschikbaar zijn (Bijlage B, Tabel B.10, B.11 en B.12).

Intern begeleiders (bao en (v)so) en ondersteuningscoördinatoren vo voelen zichzelf over het algemeen voldoende deskundig om leraren te ondersteunen bij het omgaan met leerlingen met ondersteuningsbehoeften.

Ruimte voor verbetering van vaardigheden en professionaliseringsbereidheid bij leraren

Intern begeleiders in het bao en (v)so en ondersteuners vanuit de samenwerkingsverbanden zijn redelijk positief over de vaardigheden van leraren en hun bereidheid om zich te professionaliseren. De bereidheid van leraren in vo om zich verder te professionaliseren vraagt volgens de ondersteuningscoördinatoren nog enige aandacht. Nadere analyse van de onderliggende items laat zien dat volgens hen nog niet alle leraren zelf initiatieven kunnen nemen om zichzelf verder te ontwikkelen op het gebied van onderwijs aan leerlingen met ondersteuningsbehoeften (Bijlage B, Tabel B.10). Daarnaast zien de ondersteuningscoördinatoren in het vo ruimte voor verdere professionalisering wat betreft pedagogische en didactische vaardigheden van leraren, zoals een plan voor aanpak voor ondersteuning maken/bijstellen (Bijlage B, Tabel B.10). Schoolleiders in het vo zijn nog niet tevreden over de professionalisering van leraren als het gaat om de rol die het samenwerkingsverband hierbij kan spelen (Bijlage B, Tabel B.10).

Leraren voelen zich redelijk ondersteund, maar ervaren wel gevoel van belasting

Leraren in het bao en sbo en mentoren in het vo en (v)so voelen zich in redelijke mate ondersteund door de intern begeleider/ondersteuningscoördinator wat betreft het omgaan met leerlingen. Leraren in het bao en sbo voelen zich daarnaast redelijk goed ondersteund binnen het schoolteam wat betreft inhoud/lesgeven. Analyse van onderliggende items laat zien dat er volgens mentoren in het vo en (v)so verbetering mogelijk is met betrekking tot adviezen van de intern begeleider/ondersteuningscoördinator als het gaat om het lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen (Bijlage B, Tabel B.10 en B.12). Mentoren in het vo vinden dat ook verbetering mogelijk is wat betreft adviezen omtrent lesgeven aan leerlingen met leer- of gedragsproblemen (Bijlage B, Tabel B.10). Ondersteuning binnen het schoolteam kan volgens groepsmentoren in sbo nog beter op het gebied van rekenonderwijs en hoogbegaafdheid (Bijlage B, Tabel B11).

Een deel van de leraren in het bao en mentoren in vo geeft aan dat zij een gevoel van belasting ervaren bij het lesgeven aan leerlingen met ondersteuningsbehoeften. Gemiddelde scores op onderliggende items laten zien dat zij aangeven niet aan meer leerlingen met ondersteuningsbehoeften les te kunnen geven dan nu het geval is (Bijlage B, Tabel B.9 en B.10).

Houding tegenover passend onderwijs is positief, vertrouwen in eigen kunnen verder stimuleren

De houding tegenover passend onderwijs is volgens intern begeleiders in bao, sbo, (v)so en ondersteuningscoördinatoren in vo positief. Op school vinden ze het hun taak om elk kind ondersteuning op maat te bieden. Het vertrouwen in eigen kunnen van leraren bao en mentoren in vo kan verder gestimuleerd worden zodat zij leerlingen met ondersteuningsbehoeften in hun klas kunnen bieden wat ze nodig hebben en de ondersteuning van deze leerlingen kunnen inpassen in hun onderwijs (Bijlage B, Tabel B.9 en B.10).

Leraren weinig betrokken bij besluitvorming over beleid voor passend onderwijs
Volgens schoolleiders in alle onderwijstypen beslissen leraren over het algemeen niet mee over beleid rond passend onderwijs. Nadere analyse laat zien dat het volgens schoolleiders in (vooral) vo, sbo en (v)so niet vanzelfsprekend is dat leraren worden geïnformeerd over het beleid van het samenwerkingsverband waar de school toe behoort (Bijlage B, Tabel B.10, B.11 en B.12). Ook weten leraren (volgens schoolleiders in alle onderwijstypen) gemiddeld genomen niet hoeveel middelen voor passend onderwijs beschikbaar zijn op school en beslissen zij niet mee over de besteding ervan. Volgens een deel van de schoolleiders (in bao en vo) is passend onderwijs niet een onderwerp dat besproken wordt in de MR en hebben leraren (in vo) geen rol bij de bepaling van schoolbeleid op het gebied van passend onderwijs (Bijlage B, Tabel B.9 en B.10). Leraren en groepsmentoren in alle onderwijstypen geven dit zelf ook aan. Zij worden naar eigen oordeel gemiddeld weinig betrokken bij besluitvorming over beleid rond passend onderwijs en hebben weinig invloed op hoe de middelen voor passend onderwijs worden besteed. Daarnaast weet een groot deel van de leraren en (groeps)mentoren niet hoeveel geld er op hun school beschikbaar is voor passend onderwijs (Bijlage B, Tabel B9, B.10, B.11 en B.12).

Beleid en afspraken rond passend onderwijs nog redelijk onduidelijk voor leraren
Beleid op scholen over wat leraren wel/niet zelf moeten kunnen wat betreft passend onderwijs is volgens ondersteuners in dienst van samenwerkingsverbanden po en vo doorgaans onvoldoende duidelijk. Ook mentoren en ondersteuningscoördinatoren in het vo en leraren in het bao denken dat dit nog om aandacht vraagt. Een deel van de leraren en mentoren geeft bijvoorbeeld aan de afspraken over basisondersteuning die in het samenwerkingsverband gemaakt zijn niet te kennen en dat deze nauwelijks onder de aandacht van het team worden gebracht. Dat laatste geldt ook voor criteria en procedures rond de inzet van extra ondersteuning (Bijlage B, Tabel B.9 en B. 10). Intern begeleiders in het bao zijn doorgaans iets positiever, maar zien ook nog mogelijkheden voor verbetering op dit punt (Bijlage B, Tabel B.9).

Stimulerende schoolcultuur en gezamenlijke verantwoordelijkheid vraagt aandacht in voortgezet onderwijs
Aandacht voor een stimulerende schoolcultuur door de schoolleiding en een gezamenlijke verantwoordelijkheid in het team voor passend onderwijs is volgens leraren en groepsmentoren in het bao, sbo en (v)so redelijk aanwezig. In het vo is dit minder het geval. Verbetering is mogelijk wat betreft het stimuleren van uitwisseling van ervaringen met collega's van andere scholen en het bevorderen van discussie in het team over het onderwijs aan leerlingen met ondersteuningsbehoeften. Ook is er ruimte voor verbetering als het gaat om het werken vanuit een gedeelde visie op passend onderwijs en het met elkaar delen van knelpunten en oplossingen in verband met passend onderwijs (zie Bijlage B, Tabel B.10).

Aanvullende vragen
Om een goed beeld te krijgen van de mate waarin leraren ondersteund en toegerust worden, hebben we bij deze doelstelling veel aanvullende vragen gesteld. We presenteren hieronder de meest interessante of opvallende uitkomsten. We merken hierbij op dat samenwerkingsverbanden verschillend georganiseerd zijn, wat invloed kan hebben op (een deel van) de uitkomsten. Een volledig overzicht van de uitkomsten is opgenomen in Bijlage C.

Bemiddeling bij plaatsing meest voorkomende vorm van ondersteuning vanuit samenwerkingsverbanden
Aanvullend is aan samenwerkingsverbanden en schoolbesturen gevraagd welke ondersteuning zij bieden aan aangesloten scholen. Uit onderstaande tabel blijkt dat bemiddeling bij plaatsing van leerlingen door een zeer groot deel van de samenwerkingsverbanden gedaan wordt. Daarnaast bieden veel samenwerkingsverbanden nog andere vormen van ondersteuning.

Tabel 4.5 Vormen van ondersteuning die het samenwerkingsverband biedt aan de aangesloten scholen

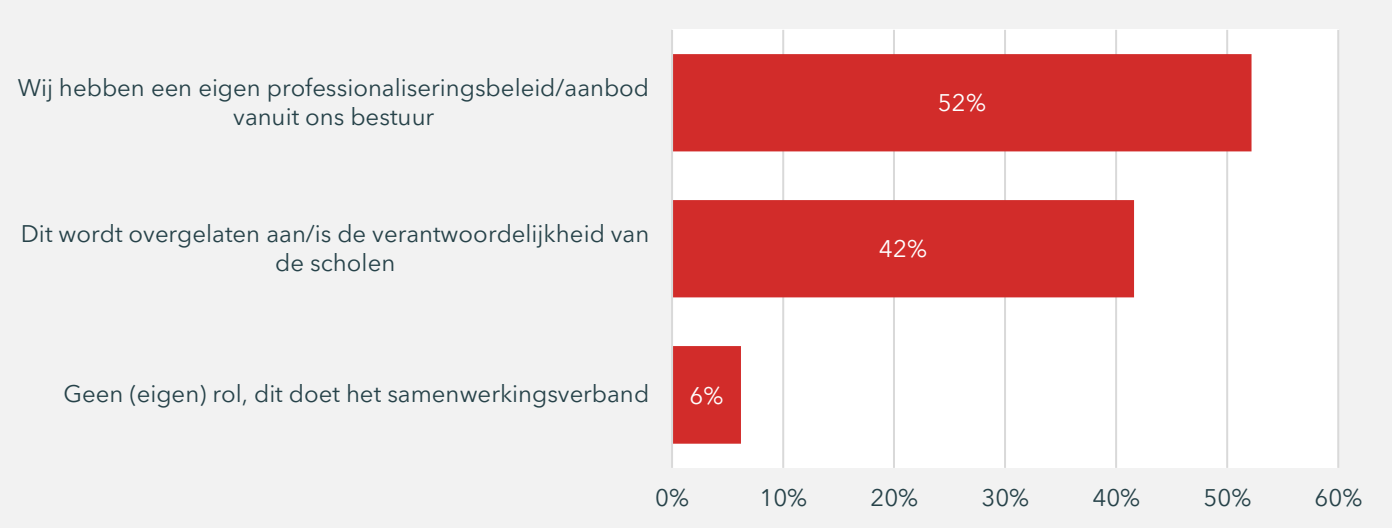
	bao (n=47)		vo (n=37)	
	Ja	Nee	Ja	Nee
Bemiddeling bij het plaatsen van leerlingen	96%	4%	94%	6%
Aanbod van voorzieningen voor hoogbegaafde leerlingen	71%	29%	58%	42%
Deskundigheidsbevordering/professionalisering van medewerkers van scholen	71%	29%	84%	16%
Scholen faciliteren voor het realiseren van basisondersteuning	69%	31%	72%	28%
Op aanvraag verschaffen van leerlinggebonden middelen (arrangementen voor leerlingen)	63%	37%	79%	21%
Op aanvraag verschaffen van schoolarrangementen/groepsarrangementen	58%	42%	55%	45%
Ondersteuning van scholen door inzet van schoolondersteuners	56%	44%	58%	42%
Directe ondersteuning en begeleiding van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften (bijvoorbeeld aanbod van ambulante begeleiding of remedial teaching vanuit het swv)	36%	64%	31%	69%
Aanbod van bovenschoolse voorzieningen voor leerlingen die tijdelijk niet in het regulier onderwijs kunnen worden opgevangen (anders dan so/sbo/vso of onderwijs in residentiële instellingen)	33%	67%	77%	23%
Faciliteiten voor onderzoek en diagnostiek	28%	72%	44%	56%

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden

Deskundigheidsbevordering meest voorkomende vorm van ondersteuning vanuit schoolbesturen

Dezelfde informatie is ook aan schoolbesturen gevraagd, zie bijlage C. Daar valt te zien dat schoolbesturen over het algemeen tevreden zijn over de manier waarop zij de scholen ondersteunen. Ongeveer de helft van de schoolbesturen po en twee van de vijf schoolbesturen vo geven aan een eigen professionaliseringsbeleid/aanbod te hebben. Bij een kleine meerderheid van de besturen ligt de verantwoordelijkheid hiervoor bij de scholen. De scholenbesturen die een aanbod voor deskundigheidsbevordering hebben, hebben dit vrijwel allemaal voor leraren in het po en vo, en in het po ook voor intern begeleiders. Ongeveer driekwart van de schoolbesturen heeft een aanbod voor schoolleiders. Het merendeel heeft geen professionaliseringsaanbod voor medewerkers jeugdhulp en/of zorg.

Figuur 4.1 Rol van het schoolbestuur bij professionalisering van schoolleiding, leraren en intern begeleiders op het gebied van passend onderwijs (bao)

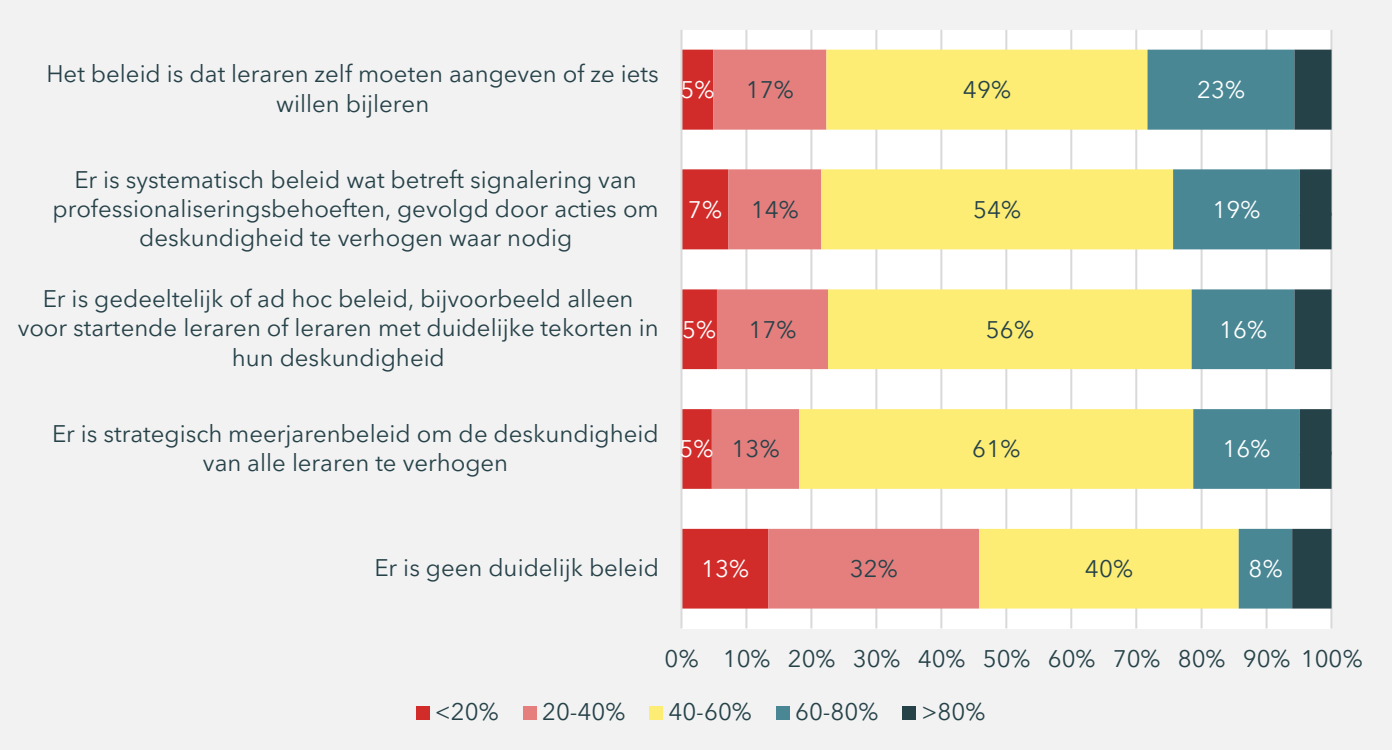

Bron: Vragenlijst schoolbesturen

Ondersteuners hebben een ander beeld van professionaliseringsbeleid dan schoolleiders

Als we kijken naar professionaliseringsbeleid van scholen wordt dit volgens schoolleiders over het algemeen systematisch vormgegeven (zie indicator 2 deskundigheid leraren). Ondersteuners van samenwerkingsverbanden lijken hier een enigszins ander beeld van te hebben. Volgens ondersteuners is bij ongeveer de helft van de scholen (po/vo) het beleid dat leraren zelf moeten aangeven of ze iets willen bijleren op het gebied van passend onderwijs.

Figuur 4.2 Oordeel van ondersteuners over het professionaliseringsbeleid van scholen op het gebied van passend onderwijs (dit is het geval voor …procent van mijn scholen) (bao)

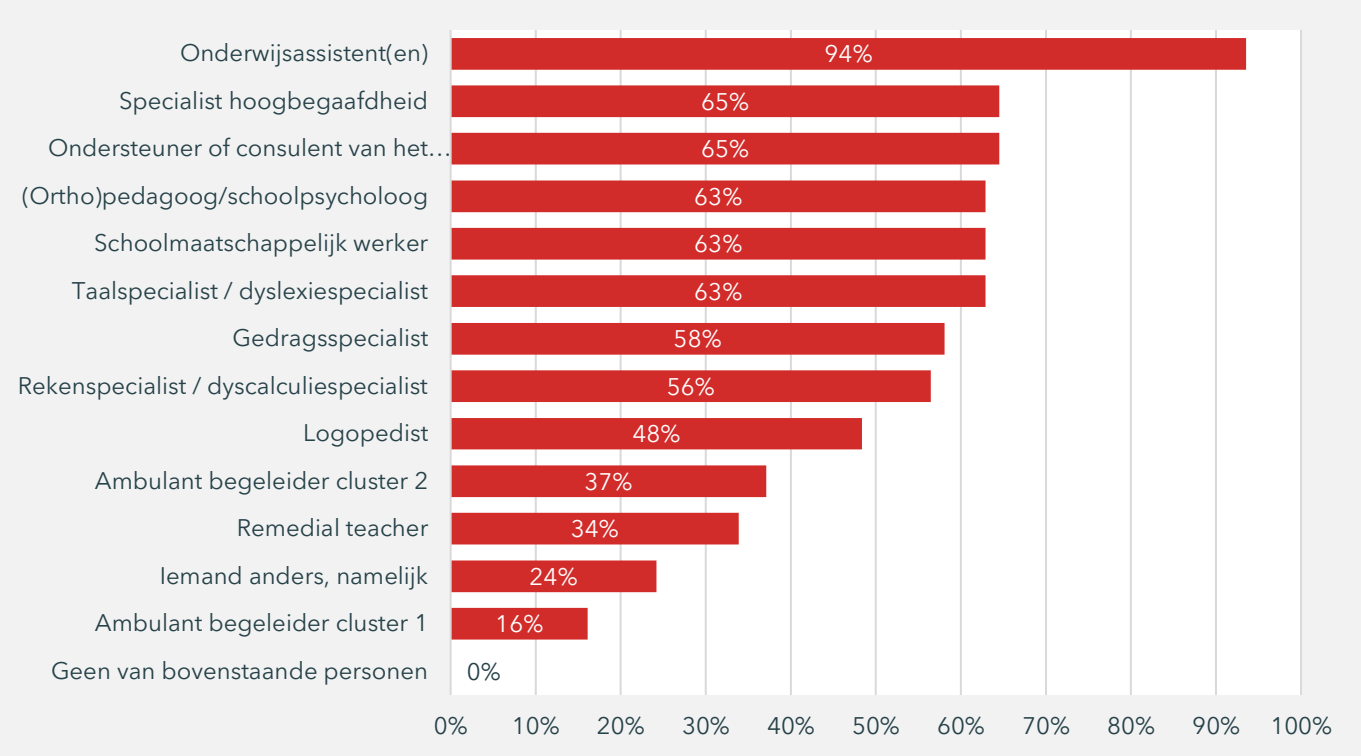

Bron: Vragenlijst ondersteuners

Verschillende functionarissen beschikbaar op scholen om leraren te ondersteunen

Aan intern begeleiders in bao en (v)so en ondersteuningscoördinatoren in vo is gevraagd welke functionarissen er binnen de school beschikbaar zijn voor het bieden van ondersteuning aan leraren en in welke mate jeugdhulp op school aanwezig is om ondersteuning te bieden. De beschikbaarheid van functionarissen verschilt per type functionaris en per onderwijstype. In het bao en vo zijn onderwijsassistenten het vaakst beschikbaar om leraren te ondersteunen. Voor het (v)so geldt dat op bijna alle scholen (97%) een (ortho)pedagoog/schoolpsycholoog beschikbaar is (zie Bijlage C).

Figuur 4.3 Functionarissen die dit schooljaar beschikbaar zijn om ondersteuning te geven aan leraren (bao)

Bron: Vragenlijst intern begeleiders

Vanuit jeugdhulp zijn eerstelijns medewerkers (schoolmaatschappelijk werk, opvoedingsondersteuners, medewerkers jeugd- of wijkteam) in het bao op twee van de vijf scholen vaak tot altijd aanwezig. In het vo zijn zij op een groter deel van de scholen aanwezig, namelijk op drie van de vijf scholen. Tweedelijns jeugdhulpverleners (medewerkers jeugd-ggz en gespecialiseerde jeugdhulpaanbieders) blijken ook vaker aanwezig te zijn op scholen in het vo (bij 27% vaak tot altijd tegenover 12% in het bao, zie Bijlage C).

Aan de intern begeleiders in bao en (v)so en ondersteuningscoördinatoren in het vo is ook gevraagd naar hun tevredenheid over de inzet van deze functionarissen. Over het algemeen zijn zij tevreden over de inzet van de in Figuur 4.3 genoemde functionarissen in school.

Hoewel leraren zich in redelijke mate ondersteund voelen bij het omgaan met leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften, hebben ze behoefte aan meer ondersteuning in verband met (Bijlage C):

- leerlingen met gedragsproblemen (vooral bao, sbo, (v)so);
- leerlingen met sociaal-emotionele problemen (vooral sbo en vo);
- leerlingen met leerproblemen (vooral sbo en vo).

Ongeveer de helft van de leraren geeft aan in de reguliere lerarenopleiding[6] niet of in geringe mate kennis en vaardigheden te hebben meegekregen die betrekking hebben op passend onderwijs (Bijlage C).

6 De leeftijd van leraren en/of wanneer zij hun opleiding hebben afgerond is niet in de analyse meegenomen.

Richtlijnen/criteria voor aanvragen middelen voor extra ondersteuning niet altijd bekend bij leraren
Bij ruim twee derde van de schoolbesturen po en ruim de helft van de schoolbesturen vo zijn er op bestuurlijk niveau (po en vo) richtlijnen/criteria voor het aanvragen van middelen voor extra ondersteuning bij het schoolbestuur of het samenwerkingsverband. Daarentegen heeft een deel van de besturen er nauwelijks zicht op of deze afspraken/richtlijnen bij leraren bekend zijn (30% in po, 21% in vo). Daarnaast heeft een klein deel van de besturen nauwelijks tot helemaal geen afspraken op bestuursniveau over welke ondersteuning elke leraar moet bieden (14% in po, 4% in vo) (zie Bijlage C).

5 De ouder is gelijkwaardig partner

Informatie voor ouders over het ondersteuningsaanbod is tot op zekere hoogte duidelijk en vindbaar. Er is nog ruimte voor verbetering als het gaat om informatie over jeugdhulp en scholen in de regio. Ouders voelen zich gehoord en door school gesteund. Hun inbreng en inspraak wordt serieus genomen.

Om deze doelstelling te monitoren zijn de volgende twee indicatoren opgesteld:

Indicator 1: Informatie voor ouders is duidelijk en vindbaar
Dit betekent dat informatie over de mogelijkheden voor hulp op de eigen school en het aanbod op de scholen voor regulier en speciaal onderwijs in de regio waar de ouder woont duidelijk en gemakkelijk te vinden is voor ouders (bijvoorbeeld op de website van de scholen en van het samenwerkingsverband). Bovendien is de informatie goed te begrijpen, makkelijk te vergelijken en wordt indien nodig in een persoonlijk contact uitgelegd. Informatie over het aanbod van jeugdhulp en zorg in de regio is eveneens goed te vinden en te begrijpen. Verder is het voor ouders duidelijk waar zij terechtkunnen met vragen over het aanbod van ondersteuning, jeugdhulp en zorg. Ouders voelen zich gesteund en geholpen, bijvoorbeeld door de vaste contactpersoon op school of het samenwerkingsverband.

Indicator 2: Ouders worden en voelen zich gehoord
Dit houdt in dat ouders zich welkom voelen op school, goed op de hoogte worden gehouden van hoe het met hun kind gaat en voldoende mogelijkheden krijgen om met onderwijsprofessionals over hun kind te praten. Daarbij vraagt de school naar de mening van ouders over hoe het gaat met hun kind. Tevens vraagt de school actief om inbreng van informatie/kennis/ervaring van ouders rond de hulp van hun kind. Ouders merken dat dit gewaardeerd wordt. Leraren leggen goed uit hoe de ondersteuningsstructuur op school werkt en stimuleren ouders om bij te dragen aan de ontwikkeling van hun kind. Het is voor ouders duidelijk wat zij van de school kunnen verwachten wat betreft hulp voor hun kind en eventuele klachten worden serieus genomen. Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren leggen afspraken over ondersteuning voor een leerling vast in een ontwikkelingsperspectief (OPP), overleggen hierover met ouders en leven het instemmingsrecht van ouders op het handelingsdeel na.

Onderstaande tabellen geven de uitkomsten weer van intern begeleiders en leraren in het basisonderwijs, ondersteuningscoördinatoren en mentoren in het voortgezet onderwijs, groepsmentoren in het speciaal basisonderwijs, intern begeleiders en groepsmentoren in het (voortgezet) speciaal onderwijs en van ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte.

Tabel 5.1 Doelstelling 4: De ouder is gelijkwaardig partner (bao)

(Sub)indicatoren	Ib'ers	Leraren	Ouders
Indicator 1: Informatie voor ouders duidelijk en vindbaar			
Informatie eigen school vindbaar en duidelijk			4,0
Informatie scholen regio vindbaar en duidelijk			3,5*
Informatie jeugdhulp vindbaar en duidelijk			3,7
Ervaren hulp			4,1
Indicator 2: Ouders worden en voelen zich gehoord			
School komt wettelijke verplichtingen na	4,4		
Inspraak ouders wordt serieus genomen	4,5	4,3	4,2

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst ib'ers, leraren en ouders

Tabel 5.2 Doelstelling 4: De ouder is gelijkwaardig partner (vo)

(Sub)indicatoren	Oco's	Mentoren	Ouders
Indicator 1: Informatie voor ouders duidelijk en vindbaar			
Informatie eigen school vindbaar en duidelijk			4,1
Informatie scholen regio vindbaar en duidelijk			3,5*
Informatie jeugdhulp vindbaar en duidelijk			3,6*
Ervaren hulp			4,0*
Indicator 2: Ouders worden en voelen zich gehoord			
School komt wettelijke verplichtingen na	4,4		
Inspraak ouders wordt serieus genomen	4,3	4,0	4,1

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst oco's, mentoren en ouders

Tabel 5.3 Doelstelling 4: De ouder is gelijkwaardig partner (sbo)

(Sub)indicatoren	Groepsmentoren	Ouders
Indicator 1: Informatie voor ouders duidelijk en vindbaar		
Informatie eigen school vindbaar en duidelijk		3,7*
Informatie scholen regio vindbaar en duidelijk		3,1*
Informatie jeugdhulp vindbaar en duidelijk		3,4*
Ervaren hulp		3,7*
Indicator 2: Ouders worden en voelen zich gehoord		
Inspraak ouders wordt serieus genomen	4,2*	4,0*

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst groepsmentoren en ouders

Tabel 5.4 Doelstelling 4: De ouder is gelijkwaardig partner ((v)so)

(Sub)indicatoren	Ib'ers	Groepsmentoren	Ouders
Indicator 1: Informatie voor ouders duidelijk en vindbaar			
Informatie eigen school vindbaar en duidelijk			3,9
Informatie scholen regio vindbaar en duidelijk			3,3
Informatie jeugdhulp vindbaar en duidelijk			3,4
Ervaren hulp			3,6
Indicator 2: Ouders worden en voelen zich gehoord			
School komt wettelijke verplichtingen na	4,9		
Inspraak ouders wordt serieus genomen	4,5	4,6	4,2

Bron: Vragenlijst ib'ers, groepsmentoren en ouders

Informatie voor ouders is tot op zekere hoogte duidelijk en vindbaar

Ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte zijn over het algemeen van mening dat informatie over het aanbod van ondersteuning op de eigen school redelijk goed vindbaar en te begrijpen is. Ouders (met name in het sbo en (v)so) vinden het lastiger om informatie van scholen in de regio en over de jeugdhulp en zorg te vinden en te begrijpen. Uit de gemiddelde scores op onderliggende items bij deze schalen blijkt dat er op veel aspecten verbetering mogelijk is. Ouders hebben met name moeite om informatie op de scholen in de regio met elkaar te vergelijken. Ook is het voor ouders niet altijd duidelijk waar zij terecht kunnen met vragen over hulp op scholen in de regio. Daarnaast is (zeker bij ouders in het sbo) behoefte aan meer duidelijkheid over het aanbod op reguliere scholen en speciale scholen/voorzieningen. Tot slot is er volgens met name ouders in het sbo en (v)so verbetering mogelijk als het gaat om vindbaarheid van informatie over het aanbod van jeugdhulp en zorg in de regio en waar zij terechtkunnen met vragen over jeugdhulp en zorg (Bijlage B, Tabel B.15 en B.16).

Ouders in alle onderwijstypen voelen zich over het algemeen geholpen en gesteund, vooral door de vaste contactpersoon op de school van hun kind. Daarentegen voelen ouders in het vo, sbo en (v)so voelen zich minder gesteund door het onafhankelijk ouder- en jeugdsteunpunt van het samenwerkingsverband, de Geschillencommissie Passend Onderwijs en het landelijk informatiepunt Ouders & Onderwijs (Bijlage B, Tabel B.14, B.15 en B.16).

Ouders worden en voelen zich gehoord

Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren in vo en (v)so geven aan dat zij afspraken over ondersteuning voor een leerling vastleggen in het OPP, dit geldt doorgaans ook voor intern begeleiders in he bao. Zij overleggen hierover met ouders en leven het instemmingsrecht van ouders op het handelingsdeel na (zie Bijlage B, Tabel B.13, B.14 en B.16). Ook aan ouders is gevraagd of scholen deze wettelijke verplichtingen nakomen (zie Bijlage C). De uitkomsten laten zien dat ruim een derde van de ouders van kinderen in het bao en vo niet weet of afspraken over ondersteuning voor hun kind zijn vastgelegd in een OPP. Een klein deel geeft aan dat het OPP niet van toepassing is in hun situatie. Ongeveer een derde van deze ouders in het bao en twee van de vijf ouders in het vo geeft aan dat er wel een OPP is opgesteld en dat hierover overleg met hen is gevoerd. Bij een derde van de ouders in het bao en vo is volgens hen om instemming op het handelingsdeel gevraagd. Ook in het sbo en (v)so is een klein deel van de ouders niet op de hoogte van het OPP (dit percentage ligt echter veel lager (ongeveer 1 op de 10 ouders). Verder geeft ruim driekwart van de ouders in het sbo en (v)so aan dat afspraken over ondersteuning in een OPP zijn vastgelegd en dat hierover overleg is geweest tussen ouders en school. Bij ongeveer twee derde van de ouders in sbo en (v)so heeft de school volgens hen om instemming op het handelingsdeel gevraagd. Op de vraag of ouders

zich door school goed geïnformeerd voelen over het verwachte uitstroomperspectief van hun kind, antwoordt ongeveer een kwart in het bao, een kleine helft in het sbo en vo, en drie kwart van de ouders in het (v)so bevestigend.

Zowel intern begeleiders bao en (v)so, ondersteuningscoördinatoren in vo als leraren/(groeps)mentoren in alle onderwijstypen zijn van mening dat inspraak en inbreng van ouders serieus worden genomen. Uit de onderliggende items (Bijlage B, Tabel B.13, B.14, B.15 en B.16) blijkt dat zij actief aan ouders vragen om informatie over hun kind en ervaring rond de ondersteuning van hun kind te delen. Met name de intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren leggen aan ouders uit hoe de ondersteuningsstructuur op school werkt. Leraren/(groeps)mentoren in het bao, sbo en vo doen dit in iets mindere mate. Uit de onderliggende items bij ouders (Bijlage B, Tabel B.13, B.14, B.15 en B.16) blijkt dat ouders in alle onderwijstypen eveneens vinden dat hun inspraak en inbreng over het algemeen serieus genomen wordt. Ze voelen zich welkom op school en vinden dat de school voldoende mogelijkheden biedt om over hun kind te praten.

5.2 Aanvullende informatie

In de antwoorden op overige vragen die zijn gesteld, valt op dat 32% van de ouders in het bao, 21% van de ouders in het sbo en 37% van de ouders in het vo en (v)so niet weet waar ze moeten zijn als ze een klacht hebben over de hulp voor hun kind (Bijlage C).

Aan leerplichtambtenaren is ook (aanvullend op de gepresenteerde tabellen, zie Bijlage C) gevraagd of zij vinden dat de communicatie en de samenwerking tussen ouders en het samenwerkingsverband goed verlopen. Ruim de helft van de leerplichtambtenaren antwoordt hierop bevestigend, een zesde deel denkt dat dit enigszins het geval is en een vijfde deel weet het niet.

6 Er is een dekkend netwerk in elke regio

Het realiseren van een dekkend netwerk in de regio vraagt nog enige aandacht. Het aanbod is inzichtelijk maar informatie over jeugdhulp en over mogelijkheden voor thuiszitters behoeft verbetering. Ook is er nog onvoldoende aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp.

Om deze doelstelling te monitoren zijn de volgende vier indicatoren opgesteld:

Indicator 1: Dekkend netwerk in de regio
Een dekkend netwerk houdt in dat samenwerkingsverbanden ondersteuning op maat toewijzen, passend bij de behoeften van de leerling. Elke school biedt het afgesproken niveau van basisondersteuning. Er zijn afspraken/procedures en mogelijkheden binnen het samenwerkingsverband en op de scholen met betrekking tot het terugleiden van thuiszitters naar onderwijs. Het samenwerkingsverband heeft een regierol in complexe situaties en zorgt voor alternatieven als kinderen geen fulltime onderwijs kunnen volgen. Ook realiseren samenwerkingsverbanden nieuwe voorzieningen als dat voor een specifieke groep leerlingen wenselijk is. Er zijn geen wachtlijsten bij bovenschoolse voorzieningen of scholen voor speciaal (basis)onderwijs. Bij wachtlijsten voor jeugdhulp en zorg komt de gemeente in actie.

Indicator 2: Aanbod inzichtelijk
Informatie over het ondersteuningsaanbod en het aanbod van jeugdhulp en zorg wordt actief onder de aandacht van ouders gebracht en eventueel persoonlijk toegelicht. Samenwerkingsverband, schoolbesturen, scholen en gemeenten hebben hierin een belangrijke rol. Samenwerkingsverband en schoolbesturen zorgen ervoor dat ook de scholen goed op de hoogte zijn. Het samenwerkingsverband heeft afspraken met besturen (of direct met scholen) over welke informatie scholen over het ondersteuningsaanbod aan ouders moeten geven. Ook zijn er afspraken over waar scholen informatie kunnen vinden en waar zij terechtkunnen met vragen hierover.

Indicator 3: Samenwerking en afspraken onderwijs
Dit houdt in dat binnen het samenwerkingsverband duidelijke afspraken bestaan over toelaatbaarheid van leerlingen tot gespecialiseerd onderwijs, evenals over (terug)plaatsing. Ook vindt uitwisseling van deskundigheid plaats tussen regulier en speciaal onderwijs en is er sprake van concrete samenwerking gericht op integratie van leerlingen. Besturen voelen zich mede-eigenaar van het beleid van het samenwerkingsverband, houden zich aan afspraken en zijn bereid elkaar te helpen.

Indicator 4: Samenwerking en afspraken met gemeente en jeugdhulp
Het ondersteunings- en jeugdplan zijn op elkaar afgestemd en afspraken over samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp zijn vastgelegd. Onderwijs en jeugdhulp zijn beide actief in de samenwerking. Taakverdeling en verantwoordelijkheden zijn duidelijk. Onderwijs en gemeenten hebben afspraken over onder meer onderwijszorgarrangementen, de toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp en hoe te handelen bij moeilijk plaatsbare kinderen. Ook herijken zij hun beleid op basis van monitoring & evaluatie. Op de scholen werkt het ondersteuningsteam goed samen met jeugdhulp en waar nodig wordt aanvullende hulp door externe jeugdhulppartners snel ingezet. Er zijn korte lijnen en de gemeente pakt zaken snel op.

Onderstaande tabellen geven de uitkomsten weer van leidinggevenden van samenwerkingsverbanden, schoolbestuurders, schoolleiders, intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren in het (speciaal) basis- en voortgezet onderwijs en beleidsambtenaren van gemeenten.

Tabel 6.1 Doelstelling 5: Er is een dekkend netwerk in elke regio (bao)

(Sub)indicatoren	Swv's	School-besturen	School-leiders	Ib'ers
Indicator 1: Dekkend netwerk in de regio				
Aanbod op maat van de leerling	4,0			
Beleid op dekkend aanbod	3,4	2,8*		
Oordeel dekkend aanbod in swv			3,3	
Oordeel dekkend aanbod eigen school			3,7	
Indicator 2: Aanbod inzichtelijk				
Toegankelijke informatie/communicatie	3,6		3,7	
Richtlijnen voor informatie door scholen	4,0	3,8	4,1	
Vindbaarheid informatie swv	3,3*		3,7	
Actief informatie- en afsprakenbeleid		4,0		
Indicator 3: Samenwerking en afspraken onderwijs				
Samenwerking regulier – (v)so	4,2	3,6	3,7	
Samenwerking tussen besturen binnen swv	3,8	3,5		
Indicator 4: Samenwerking en afspraken met gemeente en jeugdhulp				
Samenwerking en afspraken met jeugdhulp duidelijk	3,8			
Oordeel over samenwerking met jeugdhulp				3,5
Oordeel over werkzaamheid jeugdhulp				3,2
Samenwerking en afspraken met gemeente duidelijk	3,5			
Oordeel over werkzaamheid gemeente				3,2

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden, schoolbesturen, schoolleiders en intern begeleiders

Tabel 6.2 Doelstelling 5: Er is een dekkend netwerk in elke regio (vo)

(Sub)indicatoren	Swv's	School-besturen	School-leiders	Oco's
Indicator 1: Dekkend netwerk in de regio				
Aanbod op maat van de leerling	4,0			
Beleid op dekkend aanbod	3,6	3,3*		
Oordeel dekkend aanbod in swv			3,1	
Oordeel dekkend aanbod eigen school			3,9	
Indicator 2: Aanbod inzichtelijk				
Toegankelijke informatie/communicatie	3,8		4,1	
Richtlijnen voor informatie door scholen	4,0*	3,8*	4,3	
Vindbaarheid informatie swv	3,1*		3,6	
Actief informatie- en afsprakenbeleid		3,9*		
Indicator 3: Samenwerking en afspraken onderwijs				
Samenwerking regulier – (v)so	4,2	3,7*	3,8	
Samenwerking tussen besturen binnen swv	3,7	3,3*		
Indicator 4: Samenwerking en afspraken met gemeente en jeugdhulp				
Samenwerking en afspraken met jeugdhulp duidelijk	3,6			
Oordeel over samenwerking met jeugdhulp				3,5
Oordeel over werkzaamheid jeugdhulp				3,3*
Samenwerking en afspraken met gemeente duidelijk	3,4			
Oordeel over werkzaamheid gemeente				3,4*

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden, schoolbesturen, schoolleiders en ondersteuningscoördinatoren

Tabel 6.3 Doelstelling 5: Er is een dekkend netwerk in elke regio (sbo)

(Sub)indicatoren	Schoolleiders
Indicator 1: Dekkend netwerk in de regio	
Oordeel dekkend aanbod in swv	3,1
Oordeel dekkend aanbod eigen school	3,4*
Indicator 2: Aanbod inzichtelijk	
Toegankelijke informatie/communicatie	4,0
Richtlijnen voor informatie door scholen	4,2*
Vindbaarheid informatie swv	3,9*
Indicator 3: Samenwerking en afspraken onderwijs	
Samenwerking regulier – (v)so	3,6

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst schoolleiders

Tabel 6.4 Doelstelling 5: Er is een dekkend netwerk in elke regio ((v)so)

(Sub)indicatoren	Schoolleiders	Ib'ers
Indicator 1: Dekkend netwerk in de regio		
Oordeel dekkend aanbod in swv	3,1	
Oordeel dekkend aanbod eigen school	3,4	
Indicator 2: Aanbod inzichtelijk		
Toegankelijke informatie/communicatie	3,9	
Richtlijnen voor informatie door scholen	4,2	
Vindbaarheid informatie swv	3,5	
Indicator 3: Samenwerking en afspraken onderwijs		
Samenwerking regulier – (v)so	3,9	
Indicator 4: Samenwerking en afspraken met gemeente en jeugdhulp		
Oordeel over samenwerking met jeugdhulp		3,4*
Oordeel over werkzaamheid jeugdhulp		3,0*
Oordeel over werkzaamheid gemeente		3,0*

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst schoolleiders en schoolleiders en intern begeleiders

Tabel 6.5 Doelstelling 5: Er is een dekkend netwerk in elke regio (beleidsambtenaren)

(Sub)indicatoren	Beleids-ambtenaren
Indicator 2: Aanbod inzichtelijk	
Toegankelijke informatie/communicatie	3,3
Vindbaarheid informatie swv	3,5
Indicator 4: Samenwerking en afspraken met gemeente en jeugdhulp	
Samenwerking en afspraken met gemeente duidelijk	3,5

Bron: Vragenlijst beleidsambtenaren

Dekkend netwerk in de regio vraagt nog aandacht

Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo oordelen over het algemeen positief over het aanbod van ondersteuning in hun samenwerkingsverband. Uit nadere analyse van de onderliggende items blijkt dat ondersteuning op maat wordt toegewezen, passend bij de behoeften van de leerling. Er is volgens de leidinggevenden nog enige verbetering mogelijk als het gaat om het verzorgen van een aanbod op maat voor élke leerling (Bijlage B, Tabel B.17 en B.18).

Volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden in po en vo en vooral ook schoolbesturen po en vo zijn er verbetermogelijkheden op het gebied van 'beleid op dekkend aanbod'. Uit de onderliggende items blijkt dat niet ieder samenwerkingsverband alternatieven heeft voor kinderen die geen fulltime onderwijs kunnen volgen, zoals een zorgboerderij, deeltijdonderwijs of hybride onderwijs. Ook geven veel leidinggevenden aan geen nieuwe voorzieningen (uitbreiding van het aanbod) te realiseren als dat voor een bepaalde groep kinderen wenselijk is.

Eveneens is plaatsing van kinderen in een ander samenwerkingsverband in bijzondere gevallen niet gangbaar. Daarnaast worden wachtlijsten doorgaans niet gelijk aangepakt als die (dreigen te) ontstaan (Bijlage B, Tabel B.17 en B.18).

Schoolleiders in alle onderwijstypen constateren dit ook. Volgens hen weten de samenwerkingsverbanden po en vo doorgaans wel voor elke leerling een passende plek te vinden en zijn er afspraken over basisondersteuning die elk reguliere school moet kunnen leveren. Daarentegen zijn er wachtlijsten voor speciaal (basis)onderwijs en bovenschoolse voorzieningen. Volgens de schoolleiders komen de samenwerkingsverbanden (onderwijsvoorzieningen) en nog in sterkere mate de gemeenten (jeugdhulp, zorg) niet meteen in actie als zich wachtlijsten voordoen (Bijlage B, Tabel B.17, B.18, B.19 en B.20).

Schoolleiders in het po en vo zijn van mening dat het aanbod op de eigen school voldoende is. Volgens hen lukt het om op school het afgesproken niveau van basisondersteuning te bieden. Daarentegen zien schoolleiders in het po ruimte voor verbetering wat betreft maatwerkvoorzieningen voor leerlingen die geen fulltime onderwijs kunnen volgen, procedures voor het terugleiden van thuiszitters naar onderwijs, en de mogelijkheden om leerlingen die thuiszitten een aanbod op maat te geven (Bijlage B, Tabel B.17). Ook volgens schoolleiders in vo is er nog enige verbetering mogelijk als het gaat om een aanbod op maat voor thuiszitters (Bijlage B, Tabel B.18). Schoolleiders in sbo en (v)so vinden het aanbod op de eigen school over het algemeen nog niet voldoende dekkend. Bij inzoomen op de items bij deze schaal blijkt dat zij met name de mogelijkheden om leerlingen die thuiszitten een aanbod op maat te geven onvoldoende vinden (Bijlage B, Tabel B.19 en B.20).

Aanbod is inzichtelijk, informatie over mogelijkheden voor thuiszitters, jeugdhulp en zorg kan beter

Over het algemeen is de informatie en communicatie over het ondersteuningsaanbod van het samenwerkingsverband volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo en schoolleiders in het bao, vo, sbo en (v)so toegankelijk. Bij inzoomen op de aan hen voorgelegde items blijkt dat er volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo wel verbetering mogelijk is als het gaat om het actief onder de aandacht brengen van informatie bij ouders, bijvoorbeeld door voorlichting of spreekuren, en het ervoor zorgen dat de taal en inhoud goed te begrijpen is voor alle ouders. Daarnaast voorziet het samenwerkingsverband volgens leidinggevenden (po en vo) ouders onvoldoende in specifieke informatie over het aanbod voor thuiszitters (Bijlage B, Tabel B.17 en B.18). Leidinggevenden in het po zien ook nog enige verbetering in het geven van deze specifieke informatie over het aanbod voor thuiszitters aan scholen. Schoolleiders in bao zien met name mogelijkheden voor verbetering als het gaat om het zelf actief bij ouders onder de aandacht brengen van informatie over het eigen ondersteuningsaanbod op school (Bijlage B, Tabel B.17).

Aan beleidsambtenaren onderwijs/jeugd van gemeenten is ook gevraagd of het eigen aanbod, in dit geval het aanbod van jeugdhulp en zorg (inclusief onderwijszorgarrangementen), toegankelijk is. In Bijlage B, Tabel B.21 is te zien dat ook hier ruimte is voor verbetering, zowel in de vindbaarheid als in het actief onder de aandacht brengen van de informatie bij scholen en ouders. Ook voorziet het niet altijd in specifieke informatie over aanbod voor thuiszitters.

Richtlijnen binnen het samenwerkingsverband of schoolbestuur voor informatie die scholen over ondersteuning moeten (kunnen) geven aan ouders zijn voldoende duidelijk: er zijn afspraken over gemaakt tussen samenwerkingsverband en schoolbestuur/school en de afspraken (richtlijnen) zijn duidelijk voor de scholen zelf. Uit analyse van de gevraagde items (Bijlage B, Tabel B.17, B.18, B.19 en B.20) blijkt dat de meeste leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo afspraken met hun besturen of scholen hebben gemaakt, bijvoorbeeld over hoe scholen hun schoolondersteuningsprofiel moeten inrichten en over de plaatsing van het

schoolondersteuningsprofiel op de website van de school. Schoolbesturen po en vo geven aan dat zij dergelijke afspraken over het algemeen voldoende binnen hun bestuur hebben. Schoolleiders in bao, vo, sbo en (v)so vinden het duidelijk wat onder basisondersteuning en extra ondersteuning valt, wat in een schoolontwikkelingsprofiel moet staan en welke informatie zij moeten (kunnen) geven aan ouders.

Volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo kan de vindbaarheid van informatie over het aanbod van zorg en jeugdhulp beter. Uit de scores op de gevraagde items blijkt dat een deel van de leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo aangeeft dat er geen afspraken met hun besturen of direct met scholen zijn over waar scholen en ouders informatie kunnen vinden over het aanbod van zorg en jeugdhulp en waar zij terechtkunnen met vragen hierover (Bijlage B, Tabel B.17 en B.18). Schoolleiders in alle onderwijstypen vinden het over het algemeen redelijk duidelijk waar scholen en ouders informatie kunnen vinden over het aanbod van jeugdhulp, al is er volgens schoolleiders (in bao, vo en (v)so) nog enige ruimte voor verbetering (Bijlage B, Tabel B.17, B.18 en B.20).

Een aantal gemeenteambtenaren geeft aan dat nog niet in alle gemeenten afspraken zijn gemaakt met het samenwerkingsverband over waar ouders en scholen informatie kunnen vinden met betrekking tot het aanbod van jeugdhulp en zorg (zie Bijlage B, Tabel B.21).

Verder geven de meeste schoolbesturen po en vo aan dat zij een actief informatie- en afsprakenbeleid hebben. Uit de onderliggende items blijkt dat ze afspraken die gemaakt zijn in het samenwerkingsverband actief onder de aandacht brengen van scholen. Ook zorgen ze ervoor dat scholen weten wat ze moeten doen als ze te maken krijgen met een thuiszitter (Bijlage B, Tabel B.17 en B.18).

Redelijk goede samenwerking en afspraken tussen regulier-speciaal, en tussen besturen onderling
De samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs verloopt volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en schoolleiders in alle onderwijstypen over het algemeen goed. Uit analyse van de onderliggende items blijkt dat er duidelijke afspraken zijn over toelaatbaarheid tot en hoe te handelen bij plaatsing in het (v)s(b)o. Er is volgens samenwerkingsverbanden po en schoolbesturen po en vo en schoolleiders in bao, vo, sbo en (v)so nog verbetering mogelijk wat betreft concrete samenwerkingsvormen tussen regulier en speciaal onderwijs gericht op integratie voor leerlingen, denk aan symbiose, experimenten en samenwerkingsscholen. Dit geldt ook voor uitwisseling van deskundigheid tussen regulier en speciaal onderwijs (ook volgens samenwerkingsverbanden vo). Een deel van de schoolbesturen po geeft daarnaast aan dat er niet altijd duidelijke afspraken bestaan over hoe te handelen als een leerling vanuit sbo/so/vso wordt teruggeplaatst naar een reguliere school (zie Bijlage B, Tabel B.17, B.18, B.19 en B.20)

Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden en schoolbesturen po en vo zijn redelijk positief over de samenwerking tussen schoolbesturen, maar zien ook op verschillende aspecten verbetermogelijkheden. Uit de scores op de onderliggende items blijkt onder meer dat (volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden en schoolbesturen po en vo) besturen het gezamenlijk belang nog meer boven het eigen belang zouden kunnen plaatsen. Daarnaast geven schoolbesturen po en vo aan dat besturen niet altijd geïnteresseerd zijn in de behoeften van andere besturen binnen het samenwerkingsverbanden (Bijlage B, Tabel B.17 en B.18).

Samenwerking en afspraken tussen onderwijs en gemeente/jeugdhulp nog onvoldoende
Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo vinden dat afspraken rond samenwerking onderwijs-jeugdhulp redelijk duidelijk zijn. Bij analyse van de schaalscores blijkt dat onderwijs en jeugdhulp beide actief zijn in de samenwerking. Daarentegen is het volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo nog

onvoldoende duidelijk bij wie de casusregie is belegd. Bovendien zien leidinggevenden van samenwerkingsverbanden vo verbeterpunten met betrekking tot een heldere taakverdeling en het vastleggen van de afspraken over de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp (Bijlage B, Tabel B.17 en B.18).

In de samenwerking tussen samenwerkingsverbanden en gemeenten zijn volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo heldere afspraken over de aanpak van thuiszitters. Echter is er ruimte voor verbetering als het gaat om afspraken met de gemeente over hoe te handelen en te beslissen bij moeilijk plaatsbare kinderen (doorbraakaanpak). Ook is er verbetering mogelijk op het gebied van monitoring van gezamenlijke doelstellingen en het herijken van hun beleid op basis van monitoring en evaluatie. Tot slot is het volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden vo soms onduidelijk wat het onderwijs en wat de gemeente gaat betalen (Bijlage B, Tabel B.17 en B.18).

Gemeenteambtenaren geven aan dat er in hun gemeente op veel punten samenwerking is met het samenwerkingsverband. Met name de afspraken over de toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp zijn helder en werken over het algemeen goed in de praktijk. Ook zijn er volgens hen (wel) goede afspraken over hoe te handelen en te beslissen bij moeilijk plaatsbare kinderen (doorbraakaanpak). Er is volgens hen wel verbetering mogelijk wat betreft de helderheid van afspraken over wat de gemeente en wat het onderwijs zal betalen. Zij zien net als de leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo ook nog ruimte voor ontwikkeling op het gebied van monitoring van gezamenlijke doelstellingen (Bijlage B, Tabel B.21).

Bij soortgelijke vragen aan intern begeleiders in bao en (v)so en ondersteuningscoördinatoren in vo blijkt dat deze respondentgroepen op nagenoeg alle gevraagde aspecten aangeven dat het niet goed gaat. Het gaat daarbij om elementen in de samenwerking onderwijs-jeugdhulp en ook om de 'werkzaamheid' van jeugdhulp en gemeenten. Intern begeleiders (bao, (v)so) en ondersteuningscoördinatoren geven aan dat het ondersteuningsteam op de eigen school nog wel redelijk goed samenwerkt met jeugdhulp. Intern begeleiders in het bao en (v)so en ondersteuningscoördinatoren in het vo vinden ook dat de afstemming tussen de ondersteuning op school en de jeugdhulp redelijk op orde is. Wat betreft de samenwerking tussen ondersteuners vanuit het samenwerkingsverband en de jeugdhulp vinden intern begeleiders in bao en ondersteuningscoördinatoren in vo ook dat deze redelijk op orde is, maar intern begeleiders in het (v)so denken dat dit verbetering behoeft. Daarnaast vinden intern begeleiders in bao en (v)so en ondersteuningscoördinatoren in vo dat aanvullende hulp door externe jeugdhulppartners sneller kan worden ingezet en dat goede diagnostische expertise bij jeugdhulp nog vaak ontbreekt (zie Bijlage B, Tabel B.17, B.18, B.19 en B.20).

Intern begeleiders in bao, (v)so en ondersteuningscoördinatoren in het vo hebben te maken met wachttijden voor jeugdhulp en onduidelijke casusregie. Ook zijn er verbeterpunten als het gaat om kennis van elkaars werkveld, het gebruikmaken van elkaars deskundigheid en tijd om samen te werken. Verder missen zij continuïteit in personen bij jeugdhulp. Intern begeleiders in het (v)so zien nog verbetermogelijkheden als het gaat om bereikbaarheid van en korte lijnen met jeugdhulp (Bijlage B, Tabel B.17, B.18 en B.20).

Veel intern begeleiders in bao en (v)so en ondersteuningscoördinatoren in vo missen ook continuïteit in personen bij gemeente. Ook de bereikbaarheid van de gemeente en snelheid waarmee de gemeente zaken oppakt kunnen beter. Daarnaast missen zij vaak korte lijnen met de gemeenteambtenaren (Bijlage B, Tabel B.17, B.18 en B.20).

6.2 Aanvullende informatie

Uit de aanvullende resultaten in Bijlage C blijkt dat het in ongeveer een derde van de samenwerkingsverbanden primair onderwijs en in ongeveer een kwart van de samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs voorkomt dat een leerling nergens geplaatst kan worden, zo geven leidinggevenden van samenwerkingsverbanden aan.[7] Een meerderheid van de gemeenteambtenaren geeft aan dat er wachtlisten voor voorzieningen voor jeugdhulp en zorg zijn. Ook leerplichtambtenaren zien nog hiaten in het ondersteuningsaanbod: in het po is dat 65% van hen, in het vo 83%. Dit geldt vooral voor hoog- of meerbegaafde leerlingen met leer- en/of gedragsproblemen en voor leerlingen met (ernstige) psychiatrische problematiek. Daarnaast heeft ongeveer de helft van de leerplichtambtenaren de indruk dat er thuiszitters zijn als gevolg van weigering of 'wedadvisering' door scholen. Leerplichtambtenaren zien discussies tussen instanties over wie betaalt wat als grootste belemmering bij het zoeken naar oplossingen voor thuiszitters.

Landelijke wet- en regelgeving werkt volgens drie kwart van de leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo belemmerend bij het zoeken naar oplossingen voor thuiszitters. Bovendien werken privacyregels volgens ongeveer de helft van de leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en twee derde van de leidinggevenden van samenwerkingsverbanden vo belemmerend. Ook bijna twee derde van de gemeenteambtenaren vindt landelijke wet- en regelgeving belemmerend en de helft vindt dat privacyregels een belemmering vormen bij oplossingen voor thuiszitters. Volgens twee derde van de leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo en eveneens (bijna) twee derde van de gemeenteambtenaren zijn oplossingen voor thuiszitters nog te veel afhankelijk van 'de goede wil van personen' (Bijlage C).

[7] De stelling die leidinggevenden van samenwerkingsverbanden voorgelegd kregen was: 'In ons samenwerkingsverband komt het niet voor dat een leerling nergens geplaatst kan worden.' Ongeveer twee derde van de samenwerkingsverbanden po (69 procent) en drie kwart van de samenwerkingsverbanden vo (76 procent) gaf aan dat dit 'tamelijk het geval' of 'heel sterk het geval' is. In andere samenwerkingsverbanden is dit 'helemaal niet het geval, nauwelijks het geval of enigszins het geval'.

7 Er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen

Er zijn heldere afspraken over verdeling, doel en inzet van middelen voor passend onderwijs. In ruim drie kwart van de samenwerkingsverbanden po en in ruim de helft van de samenwerkingsverbanden vo is er onafhankelijk toezicht op de besteding van de middelen geregeld.

Om deze doelstelling te monitoren zijn de volgende twee indicatoren opgesteld:

Indicator 1: Transparantie middelen
Deze indicator houdt in dat er heldere afspraken zijn over de verdeling, beoogde doelen en de inzet van de middelen voor passend onderwijs binnen het samenwerkingsverband en binnen het eigen schoolbestuur. De besturen en schoolleiders zijn bekend met de afspraken over de verdeling van de middelen binnen het samenwerkingsverband en binnen het eigen schoolbestuur. Schoolleiders ervaren ruimte voor discussie over de verdeling van de middelen binnen hun schoolbestuur. De medezeggenschapsorganen (OPR en GMR) hebben goed zicht op de inzet van middelen voor passend onderwijs.

Indicator 2: Verantwoording middelen
Deze indicator houdt in dat afspraken over de wijze waarop besturen en scholen zich verantwoorden duidelijk zijn en worden nageleefd. Binnen een samenwerkingsverband spreken schoolbesturen elkaar aan op het naleven van de afspraken over de middelenverdeling en de bereikte resultaten. Ook is er onafhankelijk intern toezicht geregeld dat het bestuur van het samenwerkingsverband bevraagt op de besteding van de middelen en bereikte resultaten. Voor schoolleiders is bij deze indicator van belang dat zij ruimte voelen om binnen hun bestuur het gesprek aan te gaan over de hoeveelheid middelen die zij ontvangen voor passend onderwijs en de besteding ervan.

Onderstaande tabellen geven de uitkomsten weer van leidinggevenden van samenwerkingsverbanden schoolbesturen en schoolleiders.

Tabel 7.1 Doelstelling 6: Er is transparantie en verantwoording over de ondersteuningsmiddelen (bao)

(Sub)indicatoren	Swv's	School-besturen	School-leiders
Indicator 1: Transparantie middelen			
Heldere afspraken over doel en inzet middelen swv	4,3	4,0	
Heldere afspraken over doel en inzet middelen met scholen		4,0	
Kaders voor verdeling en inzet middelen duidelijk binnen bestuur			3,9
Indicator 2: Verantwoording middelen			
Heldere afspraken over verantwoording middelen binnen swv	3,8	3,7	
Heldere afspraken over verantwoording middelen binnen bestuur		3,9	
Schoolbesturen spreken elkaar aan	2,5*	3,0*	
Intern toezicht controleert besteding middelen en doelrealisatie	4,2	3,6*	
Tevredenheid over gesprek over middelenbesteding binnen bestuur			3,9

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en schoolleiders

Tabel 7.2 Doelstelling 6: Er is transparantie en verantwoording over de ondersteuningsmiddelen (vo)

(Sub)indicatoren	Swv's	School-besturen	School-leiders
Indicator 1: Transparantie middelen			
Heldere afspraken over doel en inzet middelen swv	4,2	4,0	
Heldere afspraken over doel en inzet middelen met scholen		4,0*	
Kaders voor verdeling en inzet middelen duidelijk binnen bestuur			3,9
Indicator 2: Verantwoording middelen			
Heldere afspraken over verantwoording middelen binnen swv	3,6*	3,7*	
Heldere afspraken over verantwoording middelen binnen bestuur		3,8*	
Schoolbesturen spreken elkaar aan	2,8*	3,0*	
Intern toezicht controleert besteding middelen en doelrealisatie	3,9*	3,6*	
Tevredenheid over gesprek over middelenbesteding binnen bestuur			4,0

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en schoolleiders

Tabel 7.3 Doelstelling 6: Er is transparantie en verantwoording over de ondersteuningsmiddelen (sbo)

(Sub)indicatoren	Schoolleiders
Indicator 1: Transparantie middelen	
Kaders voor verdeling en inzet middelen duidelijk binnen bestuur	3,7*
Indicator 2: Verantwoording middelen	
Tevredenheid over gesprek over middelenbesteding binnen bestuur	3,8*

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst schoolleiders

Tabel 7.4 Doelstelling 6: Er is transparantie en verantwoording over de ondersteuningsmiddelen ((v)so)

(Sub)indicatoren	Schoolleiders
Indicator 1: Transparantie middelen	
Kaders voor verdeling en inzet middelen duidelijk binnen bestuur	4,0
Indicator 2: Verantwoording middelen	
Tevredenheid over gesprek over middelenbesteding binnen bestuur	4,0

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst schoolleiders

Heldere afspraken over verdeling, doel en inzet middelen

De resultaten laten zien dat zowel leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo als schoolbesturen po en vo overwegend vinden dat er heldere afspraken zijn over de verdeling, beoogde doelen en inzet van de middelen voor passend onderwijs binnen het samenwerkingsverband. De ondersteuningsplanraad (OPR) heeft volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo en redelijk goed zich op het financieel beleid binnen het samenwerkingsverband, volgens schoolbesturen po en vo is hier nog enige verbetering mogelijk (Bijlage B, Tabel B.22 en B.23).

Schoolbesturen en schoolleiders zijn ook grotendeels positief over de duidelijkheid van afspraken die er binnen het eigen bestuur zijn over de verdeling van de middelen en relatie tussen de beoogde doelen en de inzet van de middelen voor passend onderwijs. Volgens de schoolbesturen po en vo heeft de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) redelijk zicht op de inzet van de middelen voor passend onderwijs, al is hier met name in het po nog enige ruimte voor verbetering (Bijlage B, Tabel B.22 en B.23).

Afspraken over besteding en verantwoording grotendeels nageleefd

Ook ten aanzien van de verantwoording van de middelen vinden leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo en schoolbesturen po en vo dat er binnen het samenwerkingsverband redelijk duidelijk afspraken zijn en deze worden over het algemeen behoorlijk nageleefd. Daarentegen blijkt uit nadere analyse van de onderliggende items dat nog niet in ieder samenwerkingsverband duidelijke afspraken zijn over het openbaar maken van de besteding van de middelen. Verder vinden schoolbesturen po en vo overwegend dat er binnen het bestuur duidelijke afspraken zijn over de wijze waarop scholen zich verantwoorden over de inzet van de middelen voor passend onderwijs en ook deze afspraken worden over het algemeen redelijk nageleefd.

Opvallend is dat zowel leidinggevenden van samenwerkingsverbanden als schoolbesturen in het po en vo aangeven dat het niet vanzelfsprekend is dat schoolbesturen elkaar aanspreken op het naleven van afspraken over middelenbesteding en op resultaten die bereikt zijn met de middelen.

Binnen een meerderheid van de samenwerkingsverbanden bevraagt het intern toezichtsorgaan het bestuur van het samenwerkingsverband op de besteding van de middelen en de resultaten die bereikt zijn met de middelen, volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo. In ruim drie kwart van de samenwerkingsverbanden po en in ruim de helft van de samenwerkingsverbanden vo is er onafhankelijk toezicht op de besteding van de middelen geregeld, maar bij een klein deel[8] van de samenwerkingsverbanden is dit nog niet geregeld. Verder is er verbetering mogelijk als het gaat om het zicht dat de GMR binnen het schoolbestuur po heeft op de middelen die beschikbaar zijn voor passend onderwijs. Het voeren van een dialoog binnen het schoolbestuur met de GMR over de besteding van middelen voor passend onderwijs is niet vanzelfsprekend volgens besturen po en vo (Bijlage B, Tabel B.22 en B.23).

Schoolleiders zijn over het algemeen redelijk tevreden over de ruimte om binnen hun bestuur het gesprek aan te gaan over de verdeling en inzet van de middelen passend onderwijs en de wijze waarop ze zich hierover moeten verantwoorden (Bijlage B, Tabel B.22, B.23, B.24 en B.25)).

7.2 Aanvullende informatie

Aanvullend is aan de leidinggevenden van samenwerkingsverbanden en schoolbesturen gevraagd op welke wijze verantwoording plaatsvindt. De uitkomsten zijn niet opgenomen in bovenstaande tabellen maar in Bijlage C. Vrijwel alle besturen po en vo zeggen verantwoording af te leggen aan het samenwerkingsverband over de besteding van middelen voor passend onderwijs. Ook leggen de meeste besturen verantwoording af over of de doelen van de ondersteuning zijn bereikt, binnen enkele samenwerkingsverbanden gebeurt dit niet. Verantwoording vindt op verschillende manieren plaats. Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden noemen het vaakst verantwoording via periodieke gesprekken. Door schoolbesturen wordt daarnaast ook verantwoording via periodieke evaluatie van de besteding van de middelen en via het jaarverslag vaak genoemd. Verder vindt verantwoording plaats via periodieke rapportages (anders dan jaarverslagen). De verantwoording van scholen over de besteding van de middelen voor passend onderwijs en over de bereikte doelen gebeurt bij een meerderheid van de besturen via het jaarverslag, maar ook door periodieke rapportages en via periodieke gesprekken.

[8] Bij 2% van de samenwerkingsverbanden po en 5% van de samenwerkingsverbanden vo is helemaal geen onafhankelijk toezicht op besteding van middelen geregeld. Bij respectievelijk 81procent en 54 procent is dit voldoende/goed geregeld. De overige samenwerkingsverbanden bevinden zich daartussen. Zie Bijlage B, Tabel B.22 en B.23 voor de precieze vraagstelling en beantwoording van dit item.

8 Er is acceptabele administratieve belasting

Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden vinden dat hun procedures rond ondersteuning eenvoudig en efficiënt zijn ingericht. Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren vinden hun taken rond passend onderwijs nuttig en niet erg complex. Zij vinden deze taken wel tijdrovend. Leraren ervaren de registratie en uitvoering van procedures voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften als belastend.

Om deze doelstelling te monitoren is de volgende indicator opgesteld:

Indicator 1: Bureaucratie
Deze indicator gaat over de balans tussen procedures, dossiervorming, registratie rond ondersteuning en de administratieve lasten. Een acceptabele administratieve belasting houdt in dat het proces van aanvragen en toewijzen van ondersteuning eenvoudig is en efficiënt verloopt. De taken die intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren uitvoeren rond passend onderwijs, zoals het opstellen van ontwikkelingsperspectieven, bijhouden van dossiers en overleg met ouders, overleg met een ondersteuner van het samenwerkingsverband en externen, worden ervaren als nuttig, weinig tijdrovend en niet te ingewikkeld. Leraren ervaren de administratie/registratie en uitvoering van procedures voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften als niet te ingewikkeld en als weinig tijdrovend.

Onderstaande tabellen geven de uitkomsten weer van leidinggevenden van samenwerkingsverbanden, intern begeleiders en leraren in het basisonderwijs, ondersteuningscoördinatoren en mentoren in het voortgezet onderwijs en groepsmentoren in het (speciaal) basis- en voortgezet onderwijs.

Tabel 8.1 Doelstelling 7: Er is acceptabele administratieve belasting (bao)

(Sub)indicatoren	Swv's	Ib'ers	Leraren
Indicator 1: Bureaucratie			
Procedures efficiënt en eenvoudig	4,0		
Procedures nut		4,2	
*Procedures tijdrovend***		2,7	
*Procedures complex***		3,7	
*Procedures belastend***			2,4

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

** Een hoge score betekent dat het niet tijdrovend, complex of belastend is.

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden, intern begeleiders en leraren

Tabel 8.2 Doelstelling 7: Er is acceptabele administratieve belasting (vo)

(Sub)indicatoren	Swv's	Oco's	Mentoren
Indicator 1: Bureaucratie			
Procedures efficiënt en eenvoudig	4,1		
Procedures nut		4,2	
Procedures tijdrovend		2,7	
Procedures complex		3,9	
Procedures belastend			2,6

Bron: Vragenlijst samenwerkingsverbanden, ondersteuningscoördinatoren en mentoren

Tabel 8.3 Doelstelling 7: Er is acceptabele administratieve belasting (sbo)

(Sub)indicatoren	Groepsmentoren
Indicator 1: Bureaucratie	
Procedures belastend	2,3

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst groepsmentoren

Tabel 8.4 Doelstelling 7: Er is acceptabele administratieve belasting ((v)so)

(Sub)indicatoren	Ib'ers	Groepsmentoren
Indicator 1: Bureaucratie		
Procedures nut	4,2	
Procedures tijdrovend	2,6*	
Procedures complex	3,8	
Procedures belastend		2,4

* Dit getal heeft een range die tussen de 0,5 en 1,0 ligt.

Bron: Vragenlijst intern begeleiders en groepsmentoren

Terugdringen bureaucratie vraagt nog aandacht

De uitkomsten laten zien dat leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo overwegend vinden dat hun procedures eenvoudig en efficiënt zijn ingericht. De administratieve lasten voor scholen zijn volgens de leidinggevenden over het algemeen redelijk beperkt. Enige verbetering is nog mogelijk op het beperken van de belasting voor scholen wat betreft dossiervorming en registratie (Bijlage B, Tabel B.26 en B.27).

Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren vinden de meeste taken rond passend onderwijs (erg) nuttig en doorgaans niet erg complex. Nadere analyse van de onderliggende items laat zien intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren overleg met ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte en contacten rond leerlingen die ondersteuning (moeten) krijgen met andere scholen (bijvoorbeeld bij schoolwisseling of verwijzing) als meest nuttig ervaren en relatief niet complex (Bijlage B, Tabel B.26, B.27 en B.29).

Echter blijkt dat intern begeleiders in bao en (v)so en ondersteuningscoördinatoren in vo gemiddeld genomen bijna alle voorgelegde items over procedures en taken rond passend onderwijs tijdrovend vinden. Het meest tijdrovend

vinden ib'ers en oco's het opstellen van het schoolondersteuningsprofiel en het opstellen van ontwikkelingsperspectieven (of leraren hierbij begeleiden). Ook andere taken, zoals het maken van handelingsplannen/groepsplannen (of leraren hierbij begeleiden), het aanvragen van toelaatbaarheidsverklaringen (bao), het verzorgen van zorgaanvragen ((v)so) en het bijhouden van dossiers over leerlingen met ondersteuning in verband met externe eisen kosten hen doorgaans veel tijd (Bijlage B, Tabel B.26, B.27 en B.29).

Leraren/(groeps)mentoren in alle onderwijstypen ervaren de registratie en uitvoering van procedures voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften als belastend. Nadere analyse van onderliggende items laat zien dat de registratie en uitvoering van deze procedures hen behoorlijk wat tijd kost en veel (dubbel) papierwerk vraagt. Ook blijkt dat leraren dergelijke taken veelal in hun vrije tijd doen en dat het ten koste gaat van hun andere taken. Ze vinden de registratie en procedures over het algemeen redelijk complex (Bijlage B, Tabel B.26, B.27, B.28 en B.29).

Bijlage A Verantwoording

De 'weet niet', 'n.v.t.', 'geen zicht op' en 'doe dit niet' antwoordcategorieën zijn buiten beschouwing gelaten bij het berekenen van de schaalscores en de gemiddelde scores van de items. Negatief geformuleerde stellingen zijn qua antwoordverdeling omgedraaid.

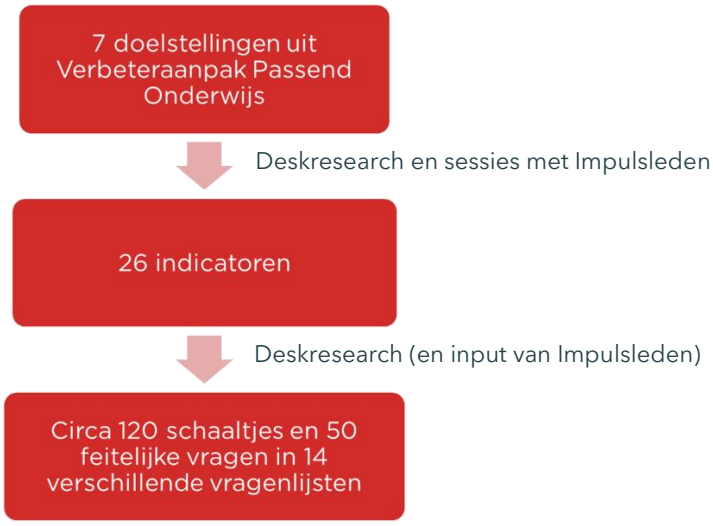
Van doelstellingen, via indicatoren naar vragen

In de Beleidsnota Evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs (ministerie van OCW, 2020) zijn 7 (aangescherpte) *doelstellingen* voor passend onderwijs geformuleerd:

1. De ondersteuningsbehoefte is leidend;
2. De leerling wordt gehoord;
3. De leraar wordt ondersteund en toegerust;
4. De ouder is gelijkwaardig partner;
5. Er is een dekkend netwerk van voorzieningen in elke regio;
6. Er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen;
7. Er is een acceptabele administratieve belasting.

Deze zeven doelstellingen zijn door de onderzoekers omgezet in een monitor met 14 vragenlijsten (voor elke actor één), met in totaal circa 120 schaaltjes, samengesteld vanuit meerdere deelvragen (items) en meer dan 50 feitelijke vragen. Figuur A.1 vat dit samen. Daaronder volgt een nadere toelichting, ook over het proces.

Figuur A.1 Van doelstellingen, via indicatoren naar vragen

Elke doelstelling bestaat uit een beperkt aantal *indicatoren* die de doelstelling dekken. Een indicator is een samenvattend concept van de belangrijkste aspecten die onder een doelstelling vallen. De indicatoren zijn op hun beurt leidend voor het formuleren van vragen waarmee de beleving, ervaring of perceptie van respondenten gemeten wordt (bijvoorbeeld de mate waarin leraren zich ondersteund voelen door andere professionals om extra ondersteuning te kunnen bieden) en voor de vragen die iets feitelijks meten (bijv. de aanwezigheid van een onafhankelijk ouder- en jeugdsteunpunt binnen het samenwerkingsverband).

Met behulp van een factor- en betrouwbaarheidsanalyse zijn schaaltjes gemaakt. Daarbij worden meerdere deelvragen (items) gegroepeerd die als indicatoren van eenzelfde factor kunnen worden beschouwd. Deze items zijn zo gekozen dat de betrouwbaarheidscoëfficiënt, Cronbachs alpha, voldoende hoog is.[9] Items die de betrouwbaarheid verlaagden zijn verwijderd. Een schaalscore is de gemiddelde score over de onderliggende items. Bij bet berekenen van deze score zijn de antwoordmogelijkheden 'n.v.t.' of 'weet niet', 'geen zicht op' en 'doe dit niet' buiten beschouwing gelaten en de negatief geformuleerde stellingen wat betreft antwoordverdeling omgedraaid.

Sessies met Impulsleden

Indicatoren zijn gebaseerd op de tekst in de eerdergenoemde beleidsnota van OCW en voorgelegd aan Impulsleden in 'indicatorensessies' om de monitor goed aan te laten sluiten bij het onderwijsveld. Aspecten uit de beleidsnota die niet meetbaar zijn, veel risico op sociaalwenselijke antwoorden met zich meebrengen, eigenlijk niet bij de betreffende doelstelling horen of niet concreet kunnen worden gemaakt, waren niet geschikt om in de monitor op te nemen omdat de resultaten in dat geval onvoldoende bruikbaar zouden zijn. De vragenlijsten zijn ten slotte voorgelegd aan verschillende Impulsleden.

Verschillen actoren, dus meerdere steekproeven

Bij passend onderwijs zijn veel verschillende actoren betrokken. Om de voortgang op de doelstellingen van passend onderwijs in kaart te brengen, dienen deze allemaal te worden benaderd voor een compleet en representatief beeld. Ze hebben immers elk een eigen perspectief van waaruit zij passend onderwijs beleven. In de doelstellingenmonitor worden daarom (steekproeven van) elk van de volgende doelgroepen bevraagd:

- samenwerkingsverbanden passend onderwijs;
- gemeenten (beleidsmedewerkers onderwijs/zorg, leerplichtambtenaren);
- schoolbestuurders;
- schoolleiders;
- leraren/mentoren;
- intern begeleiders/ondersteuningscoördinatoren;
- personeel met een rol in het bieden van onderwijsondersteuning (bijvoorbeeld begeleiders of consulenten passend onderwijs) in dienst van het samenwerkingsverband;
- leerlingen met ondersteuningsbehoefte (inclusief thuiszitters); en
- hun ouders.

Getrapte steekproef om bevragingslast te beperken

Bij het benaderen van de actoren is de balans bewaakt tussen voldoende respons enerzijds, zodat de representativiteit wordt geborgd en op subgroepniveau (sector) uitspraken kunnen worden gedaan, en het zoveel mogelijk beperken van de bevragingslast anderzijds. De onderzoekers hebben gebruikgemaakt van een getrapte steekproef, waarin een belangrijke rol was weggelegd voor de samenwerkingsverbanden. Daarbij zijn mechanismen ingebouwd om grip en zicht te houden op de medewerking van de verschillende actoren, ook om gerichte reminders te sturen bij onvoldoende respons.[10] Uiteraard hebben de onderzoekers daarbij voldaan aan de

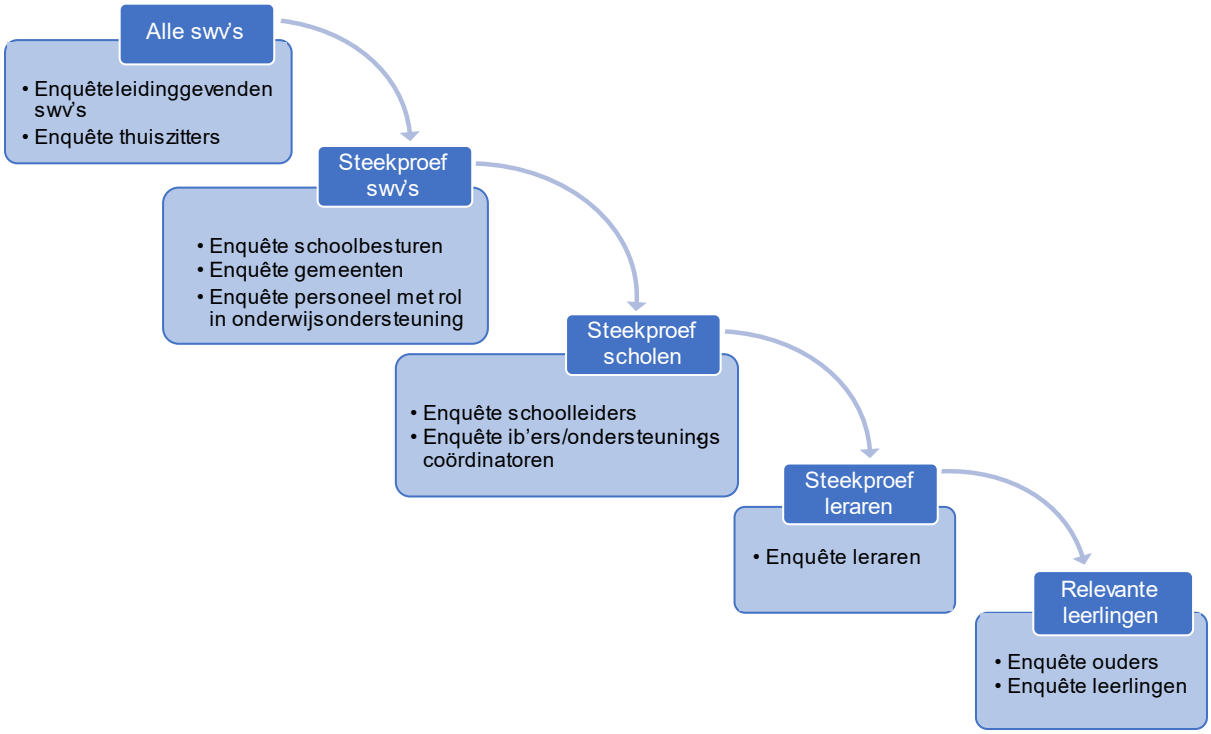
---

9 Cronbachs alpha is een score tussen 0 en 1. Een hogere waarde wijst op een hogere betrouwbaarheid van de schaal. Als vuistregel geldt dat waarden vanaf .70 voldoende zijn en vanaf .80 goed.

10 Respondenten die door de onderzoekers zelf zijn benaderd, kregen unieke inlogcodes mee. Respondenten die 'lager op de trap' zitten, konden via unieke 'schoolcodes' achterhaald worden.

AVG. Figuur A.2 geeft de steekproefopbouw schematisch weer. Daaronder wordt in meer detail beschreven hoe dit in zijn werk ging.

Figuur A.2 Steekproefopbouw

Steekproeven via samenwerkingsverbanden

Onder alle *samenwerkingsverbanden* (po en vo) is een enquête uitgezet om hun beleving aangaande de voortgang op de doelstellingen te peilen. Verder is er gebruikgemaakt van de unieke positie van samenwerkingsverbanden als knooppunten van de organisatie van passend onderwijs. Via hen zijn verschillende actoren benaderd: de schoolbestuurders, de scholen, personeel met een rol in de onderwijsondersteuning, ib'ers/ondersteuningscoördinatoren, de gemeenten en de thuiszitters. *Thuiszitters* (en hun ouders) vormen een moeilijk te bereiken doelgroep en de onderzoekers hebben geprobeerd hen via alle samenwerkingsverbanden te benaderen. Van een deel van de samenwerkingsverbanden (17 in het po en 20 in het vo) is een panel opgebouwd, zodat overige actoren via hen bevraagd konden worden. Hiervoor zijn alle samenwerkingsverbanden telefonisch benaderd.

Representatief beeld

We streefden naar een panel, waarbij de verdeling over kenmerken als grootte en regio het landelijke beeld weerspiegelt. Waar er sprake is van vertekening, bijvoorbeeld doordat iets meer grote samenwerkingsverbanden deelnemen, of scholen in Zuid-Nederland relatief vaak deelnemen, corrigeren we door middel van weging. We tellen de antwoorden van de ondervertegenwoordigde groep dan iets zwaarder mee in het berekenen van het totaal. Zo kunnen we alsnog een representatief beeld geven van Nederland als geheel. Uiteraard kunnen we alleen corrigeren voor dingen die we weten en niet voor datgene waarvan de werkelijke verdeling in Nederland onbekend is (zoals tevredenheid over administratieve lasten). Het zou dus kunnen dat we met het onderzoek meer inzicht krijgen in de standpunten van mensen die erg tevreden zijn, of juist erg ontevreden zijn. Omdat we

met het onderzoek meer geïnteresseerd zijn in de ontwikkeling (bijv. verandering in tevredenheid) dan in de feitelijke situatie op een moment is een consequente vertekening minder problematisch dan in andere onderzoeken. Desondanks proberen we met het onderzoek op alle vlakken een representatieve groep te bereiken, onder meer door het wegnemen van drempels voor deelname en het benadrukken van het belang ervan.

Bij de samenwerkingsverbanden die deelnemen aan het panel zijn enquêtes gestuurd naar alle *schoolbesturen*, *gemeenten* en *personeel met een rol in de onderwijsondersteuning* die onder dat samenwerkingsverband vallen. Wat betreft de gemeenten hebben de onderzoekers het samenwerkingsverband laten kiezen of alle bijbehorende gemeenten benaderd worden of alleen de kerngemeenten (De leerplichtambtenaren zijn via hun landelijke vereniging Ingrado benaderd. Deze bevraging vond dus landelijk plaats en niet alleen binnen de gemeenten die tot het panel behoren).

Uit de schoolvestigingen die tot een samenwerkingsverband in de steekproef behoren, is een aselecte keuze gemaakt van een derde van de vestigingen in het po en (vanwege het geringere aantal) de helft van de vo-vestigingen. Bij de geselecteerde scholen is gevraagd of de onderzoekers een enquête mochten uitzetten onder de *schoolleider* en een selectie van leraren, leerlingen en ouders. Daarnaast is een enquête uitgezet onder de *intern begeleiders* (po) en *ondersteuningscoördinatoren* (vo) van deze scholen.

Het was aan de scholen om te bepalen welke *leraren* de enquête voorgelegd kregen. Alle leraren was niet per se nodig voor een goed beeld en dus een overbodige belasting. Wel gaven de onderzoekers een aantal randvoorwaarden mee. In het po werd per vestiging één leraar per bouw/leeftijdsgroep (groep 1/2, groep 3/4, groep 5/6, groep 7/8) bevraagd. In het vo werd in iedere vestiging per onderwijsniveau om één mentor per leerjaar gevraagd.

Aan deze leraren en mentoren is niet alleen gevraagd om zelf een enquête in te vullen, maar ook om een enquête te sturen naar (1) de *leerlingen* die tot de doelgroep van passend onderwijs behoren en (2) de *ouders* van deze leerlingen. De scholen werden hierbij voorzien van een (eenvoudige) hulpdefinitie[11] zodat zij gemakkelijk konden bepalen welke leerlingen zij tot deze groep konden rekenen. Bij leerlingen met een ondersteuningsbehoefte die in groep 6 of lager zitten, zijn alleen de ouders gevraagd om de enquête in te vullen. Alle enquêtes zijn online afgenomen.

De vervolgmetingen zullen op dezelfde manier plaatsvinden, waarbij een enquête wordt gehouden onder alle samenwerkingsverbanden en via het panel in een getrapte steekproef contact wordt gelegd met de verschillende actoren.

Respons

Tabel A.1 toont de respons per actor en onderwijstype. Van bijna alle vragenlijsten die zijn uitgezet, konden de gegevens worden gebruikt. Er hebben - ondanks extra inspanningen bij de voorbereiding op de tweede meting - te weinig intern begeleiders en leerlingen in het sbo en ouders van thuiszitters deelgenomen aan het onderzoek om met voldoende zekerheid hun ervaringen op de aspecten die onder een doelstelling vallen, weer te geven. Daarnaast konden er uitsplitsingen worden gemaakt naar de onderwijstypen bao, sbo, vo en (v)so.

[11] Kinderen die extra ondersteuning nodig hebben in uw groep/mentorklas, zijn kinderen die een beperking hebben, en/of speciale aandacht/hulp nodig hebben, en/of voor wie een plan van aanpak/ontwikkelingsperspectief is gemaakt.

Tabel A.1 Respons

Actor	po	vo	bao	sbo	vo	(v)so	Totaal
Samenwerkingsverbanden	49	41					**90**
Ondersteuners	44	38					**82**
Schoolbesturen	66	20					**86**
Beleidsambtenaren							**76**
Leerplichtambtenaren							**147**
Schoolleiders			87	19	57	46	**209**
Ib'ers/oco's			66	12*	50	35	**163**
Leraren/mentoren			115	24	80	71	**290**
Ouders			109	66	88	266	**529**
Leerlingen			20	8*	29	51	**108**

*resultaten niet weergegeven vanwege te lage respons

“De wetenschap dat het goed is,”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven, Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen, SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam, Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden, We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek,

SEO-rapport 2024-42
ISBN 978-90-5220-397-3

Informatie & Disclaimer
SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence, SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data,

Copyright © 2024 SEO Amsterdam,
Alle rechten voorbehouden, Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo,nl.

seo • economisch onderzoek

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl